

Raplamaa
Partnerluskogu
strateegia
2014-2020

SISUKORD

I. PIIRKONNA ÜLEVAADE JA HETKEOLUKORRA ANALÜÜS.....	4
1.1. Tegutsemiskeskond	4
1.1.1. Kohalik tegevusgrupp, tegevuspiirkond ja piirkondlik eripära	4
1.1.2. Tegevusgrupi piirkonna majandus	6
1.1.3. Elanikkond	8
1.1.4. Võrgustikud ja koostöö	10
1.2. Kohaliku tegevusgrupi piirkonna SWOT analüüs	11
1.3. Kohaliku tegevusgrupi piirkonna arenguvajadused ja toimivad arengutrendid	14
II. RAPLAMAA PARTNERLUSKOGU STRATEEGIA ELLUVIIMISE OLULISEMAD TULEMUSED PERIOODIL 2008-2013.....	16
2.1. Strateegia eesmärkide täitmine	16
2.2. Projektide rahastamine.....	18
2.3. Maaelu edendamine.....	22
2.4. Võrgustikutöö ja rahvusvaheline koostöö, organisatsiooni arendamine	22
III. STRATEEGIA 2014-2020 VISIOON, PRIORITEEDID, EESMÄRGID, ELLUVIIMISE KAVA,	24
3.1. Raplamaa Partnerluskogu strateegia 2014-2020 visioon	24
3.2. Strateegia prioriteedid ja eesmärgid. Strateegia elluviimise kava (meetmed).....	24
3.2.1. Strateegia prioriteedid ja eesmärgid	24
3.2.2. Strateegia uuendusliku olemuse ja integreerituse kirjeldus.	25
3.2.3. Strateegia eesmärkide elluviimise kava (meetmed)	26
3.2.3.1. Prioriteet 1: Piirkonna maaelu põhiteenuste kvaliteedi tõstmine ning elu- ja kõlastuskeskkonna parendamine	26
3.2.3.2. Prioriteet 2: Ettevõtlikkuse areng ning konkurentsivõime tugevdamine innovatsiooni abil	33
3.2.3.3. Prioriteet 3: Kogukonnaliikumise edendamine, kultuuri-spordi- ja noorsootöö arendamine ning koostöövõrgustike hoogustamine	39
IV. RAPLAMAA PARTNERLUSKOGU STRATEEGIA 2014-2020 KOOSTAMISE PROTSESS	48

V. STRATEEGIA SEOSTAMINE LEADER LÄHENEMISEGA, TEISTE VALDKONDLIKE JA PIIRKONDLIKE ARENGUKAVADEGA.....	51
5.1 Raplamaa Partnerluskogu strateegia 2014-2020 seos LEADER põhimõtetega.....	51
5.2. Sidusus teiste arengukavadega.....	53
VI. RAPLAMA PARTNERLUSKOGU LEADER KOHALIKU TEGEVUSGRUPINA JA STRATEEGIA JUHTIJANA, STRATEEGIA ELLUVIIMINE	54
6.1. Raplamaa Partnerluskogu tegevuse organiseerimine.....	54
6.2. Projektitaotluste menetlemise ja projektide valiku korraldamine	55
6.3. Strateegia arendamisse kogukonnakaasamise protsessi kirjeldus.....	57
6.4. Teavitustöö	59
6.5. Projektide elluviimise seiramine ja strateegia sisehindamine.....	60
6.6. Koostöö teiste partnerlustega	60
VII. STRATEEGIA RAHASTAMISE KAVA PERIOODIL 2014-2020.....	64
7.1. Rahastamise allikad.....	64
7.2. Kavandatavad meetmed prioriteetide järgi tähtsuse järjekorras.....	64
7.2.1. <i>Prioriteet 1: Piirkonna põhiteenuste kvaliteedi tõstmine ning elu- ja külastuskeskkonna parendamine</i>	64
7.2.2. <i>Prioriteet 2: Ettevõtlikkuse areng ning konkurentsivõime tugevnemine innovatsiooni abil</i>	64
7.2.3. <i>Prioriteet 3: Kogukonna edendamine ning kultuuri-, spordi- ja noorsootöö arendamine</i>	65
7.3. Rahastamise jaotus meetmete vahel.....	65
7.3.1. <i>Prioriteet 1: Piirkonna maaelu põhiteenuste kvaliteedi tõstmine ning elu- ja külastuskeskkonna parendamine</i>	65
7.3.2. <i>Prioriteet 2: Ettevõtlikkuse areng ning konkurentsivõime tugevnemine innovatsiooni abil</i>	65
7.3.3. <i>Prioriteet 3: Kogukonna edendamine, kultuuri-, spordi- ja noorsootöö arendamine ning koostöövõrgustike hoogustamine</i>	65
7.4. Muude rahastamisallikate kasutamine Raplamaa Partnerluskogu strateegia elluviimisel	66
VIII. STRATEEGIA UUENDAMISE KORD	67

I. PIIRKONNA ÜLEVAADE JA HETKEOLUKORRA ANALÜÜS

1.1. Tegutsemiskeskond

1.1.1. Kohalik tegevusgrupp, tegevuspiirkond ja piirkondlik eripära

Kohaliku tegevusgrupi põhiandmed.

Raplamaa Partnerluskogu moodustati 9. mail 2006. aastal 62 asutajaliikme poolt, kelleks olid vallavalitsused, mittetulundusühingud ja ettevõtjad. Tegevusgruppi kuuluvad üheksa Raplamaa valda, kümnes - Järvakandi alevik (vald) kuulub Rohelise Jõemaa tegevusgruppi. 2015. aastal on tegevusgrupis 96 liiget, s.h. 42 ettevõtet ja 45 mittetulundusühingut. Tegevusgrupi põhikiri sätestab, et tegevusgrupp on avatud uutele liikmetele. Tegevusgrupi töö viimiseks nn rohujuure tasandile on põhikirjas sätestatud, et valdades moodustuvad LEADER sidusrühmad, kes viivad ellu strateegiat kohapeal. Tegevusgruppi juhib 9-liikmeline juhatus (1 liige igast vallast, 3 liiget esindavad vallavalitsust, 3 mittetulundusühinguid ja 3 ettevõtjaid).

Tegevuspiirkonna iseloomustus.

Raplamaa Partnerluskogu (PK) piirkonda kuulub Rapla vald koos vallasisese Rapla linnaga, Kohila, Märjamaa, Vigala, Raikküla, Kehtna, Käru, Kaiu ja Juuru vald. Piirkonnas on veel 2 alevit, 13 alevikku, 264 küla. Tegevuspiirkond on looduslikult, majanduslikult, kultuuriliselt ja rahvuslikult ühtlane, puuduvad olulised erinevused valdade vahel. Tegevusgruppi ei kuulu Järvakandi vald (alevik).

Piirkonda ühendavad tegurid.

Piirkonda ühendab sarnane looduskeskkond – metsad, põllud, sood ja rabad, mis on omakorda aluseks sarnasele majandustegevusele – piirkond on ajalooliselt tuntud kui viljakas põllu- (eeskätt Lõuna-Harjumaa ja Vigala) ja metsamajanduse ala ning sellest tulenevalt on arenenud metsa-puidu-paberitööstus ja toiduainete tootmine. Piirkonda ühendab sarnane (pärimus)-kultuurikeskkond ja sarnased ajaloolised traditsioonid. Piirkonda iseloomustab rahvuslik ja keeleline homogeensus, eestlaste osakaal on domineeriv, muulaste osakaal väike.

Piirkonna tähtsamateks loodusressurssideks on rikkalik mets, (kohati) viljakas põllu- ja rohumaa, turvas, kruus, liiv, paekivi, aga ka puhas põhjavesi. Turismiressursiks on hästi ehe

loodus, eeskätt omapärane nn kõnnumaa, rabamaastik, põlismets ja metsloomad. Edukamad turismiettevõtted panustavad erinevatele loodusmatkadele (jaht, loomavaatlus, ratsutamine, kanuusport, rattasport).

Maakond asub Eesti keskel ja on hästi ühendatud erinevate Eesti piirkondadega – Raplast Tallinnasse on 53 km, Jõhvi 212 km, Tartusse 157 km, Pärnusse 87 km, Haapsallu 91 km. Maakonda läbivad olulised transpordimagistraalid: Tallinn-Pärnu-Riia, Tallinn-Türi-Paide-Viljandi, Paide-Rapla-Märjamaa-Haapsalu maanteed ning Tallinn-Pärnu ja Tallinn-Türi-Viljandi raudteed. Tulevikus võib maakonda läbida Tallinnast algav kiirraudtee Rail Baltic.

Raplamaa piirkondlikku eripära kujundab

- esmalt lähedus pealinnale Tallinnale, mis on töö- ja õpikohaks ligemale poolele maakonna täiskasvanud elanikkonnast. Pealinnaga on heas korras maanteeühendus ning tihe rongiliiklus. Tallinn on raplamaalastele oluline kultuuri tarbimise koht, aga samuti ostupiirkond.
- Teiseks piirkonna eripäraks on elanikkonna paiknemine hajaasustusega külades ja väikestes alevikes. Raplamaal puuduvad suured linnad – tõmbekeskused (v.a. Rapla). Külades on aktiivsed kogukonnad ja säilinud ning arendatud pärimustraditsioonid.
- Kolmandaks piirkondlikuks eripäraks on Raplamaa majandustegevuse keskendumine põllu- ja metsasaaduste tootmisele ja töötlemisele, kuid puuduvad suured ajaloolise taustaga tööstusettevõtteid v.a. Järvakandi klaasitootmine. Samas on külades arenemas mitmekülgne väikeettevõtlus, mis osalt põhineb endiste suurmajandite abitootmise materiaalsel baasil ning töökogemusel.
- Neljandaks piirkondlikuks eripäraks on paiknemine Eesti keskmes ja hea ning lühike ühendus Eesti teiste suuremate linnadega: Pärnu, Haapsalu, Viljandi, Tartu, Paide ning Tallinna, lähedus välismaaga Tallinna sadama ning lennujaama kaudu, mis potentsiaalselt soodustab tööhõivet, ettevõtete majandustegevust, turistide saabumist.
- Viiendaks piirkonna eripäraks on Raplamaad mõjutav aeglane Tallinnast lähtuv valg-linnastumine, eeskätt Tallinna ligidastes valdades on märgatav uusasumite tekkimine, s.h. endiste suvilaühistute aladel ja noorte, aga ka eakate inimeste ümberasumine maale seoses odavamate elamispiindadega ning kvaliteetse elukeskkonnaga.

1.1.2. Tegevusgrupi piirkonna majandus

Sisemajanduse koguprodukt

Raplamaa sisemajanduse koguprodukt (SKP) oli 2013.aastal 249,2 miljonit eurot, arvestuslik SKP elaniku kohta oli 2013.aastal 7145,4 eurot, mis moodustas 50,3% Eesti keskmisest SKP-st elaniku kohta (14 217,6 eurot). Maakondade pingereas oldi tagantpoolt neljas. Samas kasvas SKP ajavahemikul 2005-2010 27% võrra, (võrdne Eesti keskmise kasvuga), mis annab tunnistust ettevõtluse potentsiaalset.

(Allikas: Eesti piirkondlik areng 2013, Statistikaamet)

Eesti keskmisest madalama sisemajanduse koguprodukti üheks põhjuseks on asjaolu, et Raplamaa majandustegevuses loodud lisaväärtuse kujunemises on Eesti keskmisest üle kolme korra kõrgem primaarsektori (põllumajandus, metsandus jm) osakaal (vastavalt Raplamaal 11,9% ja Eestis keskmiselt 3,6%) ja madalam tertsiaarsektori (teenused) osakaal (vastavalt Raplamaal 56,4% ja Eestis keskmiselt 67,5%). Kohapeal töödeldakse väiksem osa primaarsektori toodangust, suurem osa veetakse toorainena välja. Raplamaal puuduvad suured kohalikku toorainet (vili, liha, piim, mets, turvas, ehituskivi) töötlevad ettevõtted, v.a. Järvakandi klaasitootmine.

Majandustegevuse peamised harud

Tööstuslik tootmine on Raplamaa majandustegevuses põllu- ja metsmajanduse kõrval hakanud märkimisväärselt arenema. Taastunud on osaliselt endiste EPT-de baasil metallitööstus, mis täidab allhanget rahvusvahelisele turule, suures jaos alltöövõtuna on hakanud arenema seadmete- ja masinaehitus, ehitusmaterjalide tootmine (pakivitooted jm), keemiatööstus, tekstiili- ja nahatööstus. Ajaloolise ettevõtlusharuna on Raplamaal Järvakandis (*väljaspool tegevusgrupi territooriumi*) klaastaara tootmine, mis on Eestiski ainulaadne.

(Allikas: Raplamaa arengustrateegia koostamise ettevõtluse uuring)

Uudse ettevõtlusharuna on Raplamaal kiiresti edenemas käsitöötoodete valmistamine müügiks (eeskätt kudumid, vaibad, keraamika, klaas, sepised, ehted, puidutooted), oluline osa Tallinna käsitöökauplustes müüdavatest toodetest pärineb Raplamaalt.

(Allikas: Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liidu andmed)

Mitmekülgne on ehitusettevõtlus, mis on valdavalt orienteeritud lähedal asuvale Tallinna ehitusturule, aga ka välisturule. Ehitusettevõtlus annab olulise osa tööhõivest, kuna töömeestel on võimalik igapäevaselt linna tööle sõita.

Turismiettevõtluses domineerib kaks suurettevõtet - Luhtre Turismitalu ja Toosikannu Puhkekeskus, kes saavad olulise osa sissetulekust konverentsi- ja üritusturismist, arenevast jahiturismist. Välituriste käib piirkonnas vähe. Vähe on turismiatraktsioone ja olemasolev turismiressurss on veel ebapiisavalt uuritud ning kasutatud. 2013. aastal oli majutustevõtetes ööbimisi 29 614, millest 80% moodustasid Eesti elanikud ja 20% väliskülalised. (Eesti keskmine väliskülaliste majutus 68%). Voodikoha aastane täituvus Raplamaa majutustevõtetes oli 16% (Eesti keskmine 36%).

Raplamaal on üle kolmekümne toitlustustevõtte, millest ainult mõni üksik on omanäoline. Kohaliku toidu uurimine, arendamine ja tutvustamine on vähe edenenud.

(Allikas: Kehtna MTK abiga 2014.a. läbiviidud uuringu andmed)

Teenindustevõtetest on enam levinud sõidukite hooldus ja remont, ehitusliku iseloomuga teenused ning ilu- ja isikuteenused. Teenindustevõtetele pakub olulist konkurentsi Tallinna linn.

Jaekaubandust mõjutab olulisel määral Tallinna konkurents. Kohalikku toitu müüakse spetsialiseerunud Rapla ja Märjamaa talupoodides. Alalisi turge ja lühikese tarneahela algatusi ei ole.

Uustevõtlus infotehnoloogia ja loomemajanduse alal on kasvamas Kohila ja Rapla valdade piirkonnas seoses noorte elamaasumisega maale, sellealaste ettevõtete arv kasvab. Praegu puuduvad selle ettevõtlussuuna arenguks vajalikud loomemajanduse keskused ja ettevõtluse inkubaatorid. (Allikas: Raplamaa arengustrateegia ettevõtluse uuring)

Ettevõtluse statistiline iseloomustus

31. detsembri 2013 seisuga oli piirkonnas 3996 ettevõtet, (2010.a. 3390) ettevõtete arv kasvas nelja aastaga kuuendiku võrra, mis tunnistab potentsiaali olemasolu ettevõtluses. Kõige enam ettevõtteid oli ehitussektoris, tööstuslikus tootmises ja kaubanduses-teeninduses. Ettevõtluse struktuuris on ülekaalukalt valdav mikro- ja väikeettevõtlus, mis on tekkinud eeskätt suurmajandite ja -ettevõtete lagunemise baasil. Põllumajanduses on valitsev suurtootmine. Ettevõtted on ühinenud erialaliitudesse ja piirkondlikesse ühendustesse.

Oma toodangut ja teenuseid eksportis 2013. aastal 234 ettevõtet, ekspordi maht oli 167,4 miljonit eurot. Eksport moodustab üle 67% Raplamaa aastasest sisemajanduse koguproduktist, mis on veidi kõrgem Eesti keskmisest. Raplamaa ettevõtete müügitulu 2013. aastal oli 258,4

miljonit eurot, kasv nelja aastaga 13,2%. Aastal 2013 tehti ettevõtete poolt investeeringuid põhivarasse 18,9 miljoni euro eest, nelja aastaga oli investeeringute maht kasvanud üle kahe korra. (Allikas: Eesti Statistikaamet)

Piirkonnas on mitmeid endistele suurmajanditele kuulunud, kuid nüüdseks maha jäetud või eravaldusesse läinud ning riigile kuuluvaid maa-alasid ja hooneid, mida saaks kasutusele võtta ettevõtluse aladena.

1.1.3. Elanikkond

Rapla Partnerluskogu tegevuspiirkonna pindala on 2 974, 88 ruutkilomeetrit, rahvaarv 33 434 (2014.a.lõpu seisuga), asustustihedus 11,23 elanikku km² kohta. Raplamaa Partnerluskogu tegevuspiirkonda ei kuulu Raplamaa valdadest ainsana Järvakandi vald (pindala 4,83 km², elanikke 1242). Enamuse rahvastikust moodustavad eestlased. Linnarahvastiku osakaal on 38,5% , mis on oluliselt madalam Eesti keskmisest

Demograafiline iseloomustus

Raplamaa valdade elanikkond on püsinud viimasel ajal suhteliselt vähe muutuvana. Rahvastikuregistri andmeil on aastatel 2009-2013 rahvastik küll kahanenud 3,41%, kuid tuntav osa sellest on tegelikult piirkonnas elavad, kuid Tallinnasse erinevate soodustuste, s.h. tasuta linnatranspordi tõttu registreeritud inimesed. Maakonna rahvastikuproгноos aastateks 2013-2023 näeb siiski ette rahvastiku vähenemise veel 4,35% võrra. Prognoosikohaselt kasvab eeskätt Kohila valla elanike arv ja stabiilseks jääb Rapla valla elanike arv.

Maakonna demograafiline struktuur on suhteliselt elujõuline ning tagatud on tööealiste elanike demograafiline potentsiaal. Suurimaks ohuks on noorte võimalik lahkumine kodupiirkondadest, eriti aga sünnitusealiste naiste arvu vähenemine. Prognoosi järgi võib 2023. aastaks noorte arv väheneda 31,4% võrra. Üle 65-aastaste elanike arv aga võib prognoosi kohaselt suurened 8,4% võrra ja moodustada 2023. aastaks 19% elanikkonnast. Prognoosi järgi on suurimaks võimalikuks riskipiirkonnaks Vigala, Kärü, Raikküla vald. Demograafiline töötururiskide indeks (tööturule sisenejate ja lahkujate suhe) Raplamaal on jätkuvalt 0,8, s.t. sisenejaid on oluliselt vähem.

Vald	Pindala km²	Elanikke 31.12 2014	Vald	Pindala km²	Elanikke 2014
Juuru	152,4	1492	Märjamaa	871,62	6525
Kaiu	261,06	1263	Raikküla	224,70	1544
Kehtna	507,30	4393	Rapla	243,37	9093
Kohila	230,70	7304	Vigala	269,81	1199
Käru	214,91	621			

Allikas: Statistikaamet. RV0282: Rahvastik soo, vanuserühma ja haldusüksuse või asustusüksuse liigi järgi, seisuga 31.12.2014

Tööhõive ja palk

Tööjõu arv Raplamaal oli 2014. aastal 17,1 tuhat inimest. (2010.a. 19,5 tuhat inimest). Tööealiste inimeste arv oli 2014. aastal 26,1 tuhat, 2010. aastal 27,5 tuhat. Seega tööjõu ja tööealiste inimeste arv väheneb aeglaselt.

Raplamaa elanike töötuse määr oli 2014. aastal 7,8 %, (2010.a. 19,6%), töötute arv samal aastal oli 1,3 tuhat inimest (2010.a. 3,8 tuhat). Seega on töötus kiiresti langenud, kuid samas jääb töötuse määr siiski kõrgemaks Eesti keskmisest (7,4%)

Keskmine töötaja brutopalk 2014. aastal moodustas 748 eurot kuus, mis oli madalam Eesti keskmisest - 949 eurot. Võrreldes 2010. aastaga oli keskmine Raplamaa brutopalk kasvanud 25,4%, mis on lähedane Eesti keskmisele kasvule (*Allikas: Eesti Statistikaamet*).

Piirkonna töötajatest suurem osa on nn sinikraed, kõrgema haridusega töötajate osakaal on allpool Eesti keskmist. Suur osa Raplamaa elanikkonnast pendeldab Tallinna suunas. Jätkub ka „ajude” äravool piirkonnast. Kuna maakonnas on pidevalt vähenenud riigiasutuste arv, tegevuse on lõpetanud suuretevõtted, siis saabub piirkonda ühe vähem kõrgharidusega noori spetsialiste. Maakonnas puuduvad kõrgemad õppeasutused, mis kaudselt mõjutab kohalike elanike keskmist haridustaset. Samas on Raplamaal jätkuvalt palju ettevõtlusest huvitatuid, ettevõtjate osakaal elanike hulgas on kõrgem Eesti keskmisest, ligi 8%.

1.1.4. Võrgustikud ja koostöö

Koostööpartnerid

Raplamaa Partnerluskogu teeb tihedat koostööd piirkonna valdadega ja maakonnaülestest organisatsioonidega. Valdadelt tuleb oluline osa LEADER projektide kaasrahastamisest, ainuüksi KOV projektide endi kaasrahastus oli 68 000 eurot. Lisaks on vallad andnud tegevustoetust LEADER projekte elluviivatele mittetulundusühendustele. Investeeringuobjektide puhul abistavad vallavalitsuse projektitaotlejaid projekteerimise, ehitamise ja keskkonnakaitset puudutavates küsimustes.

Ettevõtluse arendamiseks tehakse lisaks valdadele ja Rapla Maavalitsuse poolt loodud Sihtasutusele Raplamaa Arendus- ja Ettevõtluskeskus veel koostööd ettevõtjate organisatsioonidega – Rapla Ettevõtjate Ühendus, Märjamaa Ettevõtjate Piirkondlik Ühendus, Raplamaa Turismiettevõtjate Ühendus, Rapla Noorte Kommertskoda, Raplamaa Naisettevõtjate Ühendus, Raplamaa käsitöölise seltsing „Süstik“, Raplamaa Talupidajate Liit.

Tihe ühistöö on välja kujunenud Raplamaa Külade Liiduga, kellega koos viiakse ellu mitmeid ühisüritusi – õppereise ja -päevi, seminare, näitusi, välismaiste delegatsioonide vastuvõtte, külade tunnustamisi. Raplamaa Partnerluskogu võrgustiku kaaslased ja koostööpartnerid on samuti Eesti Tervisedenduse Ühing, jahimeeste seltsid, erinevad spordiseltsid, valdade külaühendused, maakultuuri edendavad ühendused, noorteühendused.

Koostöö valdkonnad ja koostöö vormid

Koostöövaldkondadeks on:

- arengukavade koostamises osalemine,
- maaelu arengualane koolitus- ja teavitustegevus – seminaride, konverentside, foorumite ja õppepäevade, näituste, telesaadete ühine kavandamine ja läbiviimine;
- maaelu kajastavate trükiste väljaandmisel osalemine;
- kohaliku elukeskkonna parendamine – külatalgute läbiviimine, kultuuriobjektide korrastamine;
- kultuuripärimuste säilitamine ja arendamine – külapäevade läbiviimine, rahvakultuuri ettevõtmiste toetamine;
- noorte kutsesuunitluse arendamine; noorte kultuuritegevuse toetamine,
- tervisedenduse ühenduse ürituste toetamine.

Tegevuspiirkonna valdade LEADER sidusrühmad

Raplamaa Partnerluskogu tegevuspiirkonna vallad on erinäolised, erinevate vajaduste, probleemide ja sotsiaalse ning demograafilise koosseisuga. Valdades on välja kujunenud tugev kohalik identiteet, traditsioonid, sisemine sotsiaalne hierarhia. Seetõttu on Raplamaa Partnerluskogus LEADER tegevuste elluviimisel pandud suurem rõhk tegevustele erinevates piirkondades. Vastavalt Partnerluskogu põhikirjale on valdades moodustatud LEADER allühendused – sidusrühmad, kelle ülesandeks ja tegevuseks on teavitus-koolitus-nõustamistöö korraldamine, õppereiside ning piirkondlike koosolekute läbiviimine, LEADER objektidel ühistalgute ja vabatahtliku töö organiseerimine, teavitamine LEADER tegevusest kohaliku valla meedias (kodulehed, vallalehed jm), koostöö korraldamine valdades teiste maaelu edendavate ühendustega (küla-, spordi-, naisseltsid, noorte ja ettevõtjate ühendused).

Rahvusvaheline koostöö

Rahvusvaheline koostöö toimus aastatel 2010-2014 seitsme tegevusgrupiga viiest riigist LEADER projekti CULTrips raames, Koostööprojekti sisuks oli Raplamaa pärimuskultuuri väärtuste kaardistamine, rahvusvaheliseks osalusturismiks sobivate pärimuskultuuril põhinevate turismitoodete väljatöötamine ja hindamine turismiekspertide poolt, turismipakettide koostamine, ühine turundus rahvusvahelise turismikoostöö programmi CULTrips kaudu. Koostööprojekt saavutas tunnustuse rahvusvahelises ulatuses.

Sõpruskontaktid on kujunenud Ungari, Leedu, Läti, Poola ja Soome kohalike tegevusgruppidega. Sõpruskontaktide loomise vormiks on olnud õppereisid, ühiste LEADER programmi elluviimist tutvustavate seminaride korraldamine, osalemine kultuurfestivalidel, osavõtt erinevatest maaelu üritustest

1.2. Kohaliku tegevusgrupi piirkonna SWOT analüüs

SWOT analüüsi on koondatud mõtted Raplamaa Partnerluskogu strateegia kokkuvõtete tegemise ideekoosolekutel valdade sidusrühmades ja ettevõtjate ümarlaudades esitatud mõtete põhjal ja järjestatud prioriteetsuse järgi ning Rapla maakonna arengustrateegiat arvestades.

TUGEVUSED (sisekeskkond, mõjutatav)	NÕRKUSED (sisekeskkond, mõjutatav)
Maakonnas on paranev kvaliteetne elukeskkond,	Maaelu põhiteenuste kättesaadavuse halvenemine

• kus on turvaline, mitmekülgne loodus ning piisavalt vaba ruumi. • Piirkonnas on hulgaliselt võimalusi vaba aja veetmiseks, kultuuri tegemiseks ja nautimiseks. • Toimib hea transpordiühendus maa-konnasiseselt ning Tallinna ja teiste Eesti keskustega. • Tagatud on enamike avalike ja erasektori põhiteenuste (haridus, tervishoid, kultuur, sport, teenindus, kaubandus) kättesaadavus. Maakonnas on arenevad kogukonnad, • kus ühine tegutsemine, s.h. talgute korraldamine, maaelu arenguprogrammides osalemise jm on võimaldanud mitme suure ja väikese projekti elluviimise. • Raplamaa arengule on elutähtsad erksad vabaühendused ning toimekad elanikud. Maakonnas on arenev mitmekülgne väikeettevõtlus, mille aluseks on: • soodus ettevõtluskliima, • majanduse mitmekesisus, • kohalikud kasutatavad loodus- jm varad, maa-alad ja hooned, • arenenud nõustamine ja koolitus. • ettevõtluse põhialadest on kõrge tootlikkusega põllumajandus, • spetsialiseerunud metsa-puidutööstus, • allhanketele suunatud metallitööstus, • mitmekülgne ehitusettevõtlus, • üksikute suurettevõtetenähtena klaasitööstus, toiduainetööstus, kodukeemiaettevõtte.	• tingituna elanike vähenemisest ja vananemisest (kaupluste, posti- ja arstipunktide, koolide ning kultuurimajade sulgemine) langetab elukvaliteeti ja sunnib eeskätt noori kolima mujale. Ettevõtluse vähenemine ja suundumine mujale • seoses kohapealse nõudluse kahane misega ja kvalifitseeritud ning kohusetundliku tööjõu nappusega (õmblustööstus, metallitööstus, aiandus, põllumajandus, keemiatööstus). • Ettevõtluses loodav lisandväärtus on madal ja kohalikud palgad väikesed. Elamufondi ja infrastruktuuri lagunemine, • mis koos vähese energiasäästuga ning kommunaalteenuste madala kvaliteedi ja kõrge hinnaga muudab jätkuvalt endised majandikeskused kõdurajoonideks ja pärsib eeskätt noorte võimalusi maale elama asumiseks. Elanikkonna vähenemine ja vananemine • mõjutab ettevõtluse arengut, tööhõivet, • vähendab elanike sissetulekut ja nõudlust, kaupade ja teenuste järele, • nõrgendab kogukondade edenemist.
--	--

• Ettevõtluses töötajad (koos Tallinnas töötavatega) kujundavad püsiva nõudluse kaupade ja teenuste järele. Tallinna läheduse oskuslik ärakasutamine võimaldab: • osal maakonna elanikest käia tööl pealinnas ja tagada kõrgemat sissetulekut, • samuti võimaldab omandada pealinnas mitmekülgsemat haridust ning • annab parema ja tihedama võimaluse kõrgkultuuri tarbimiseks. • Ettevõtjatele annab Tallinna lähedus soodsama võimaluse kaupade turustamiseks ja ekspordi arendamiseks (sadam, raudtee).	
VÕIMALUSED (väliskeskkond, mittemõjutatav või osaliselt mõjutatav)	OHUD (väliskeskkond, mittemõjutatav või osaliselt mõjutatav)
Haldusreformi läbiviimine, s.h. avalike ja erasektori teenuste ümberkorraldamine • parandab omavalitsuste, vabaühenduste ja ettevõtjate koostööd ja • võimaldab neid teenuseid arendada • ning luua uut ettevõtlust (s.h. kogukonna ettevõtlust) piirkondadesse. Kliimamuutused võivad kaasa tuua • põllumajanduse arendamiseks soodsad tingimused, s.h. saagikuse tõusu • ning „rohemajandusel“ põhineva ettevõtluse arendamise. Nõudluse kasv põllumajanduse toodangu järele • tagab põllumajandusettevõtluse soodsad arenemisvõimalused.	Rahvusvahelise majanduse ja rahanduse olukorra halvenemine • toob kaasa maakonna ettevõtluse konkurentsivõime alanemise • ja kvalifitseeritud tööjõu ümberpaiknemise. Linnastumine ja maaelanike väljarände kasv, s.h. välismaale • toob kaasa maaelanikkonna vähenemise ja kogukondade nõrgenemise. Riigihalduse reformiga venitamine • toob kaasa kohalike omavalitsuste jätkusuutlikkuse nõrgenemine. Väliste ja sisemaiste investeeringute nappus • toob kaasa kohaliku ettevõtluse stagneerumise,

Puhas loodus ning turvaline elukeskkond ja kättesaadavad avalikud teenused • soodustavad niihästi noorte tööealiste perede kui ka eakate inimeste maale elama asumist. Innovaatiliste lahenduste kasutamine, s.h. IKT areng • võimaldab luua uusi kõrgepalgalisi töökohti. Eesti kui ettevõtlus-, elamis- ja turismi-piirkonna maine paranemine • tervikuna edendab maaturismi, • soodustab välisinvesteeringuid • ja elavdab eksporti. Mitmel tasandil valitsemise (multi level governance) põhimõtete juurutamine riigi poolt • soodustab kohalike omavalitsuste ja kogukondade koostööd.	• pidurdab innovaatiliste lahenduste kasutamist tootmises. Elanikkonna põhiteenuste kättesaadavuse ja kvaliteedi halvenemine • riikliku ja omavalitsuste rahaliste võimaluste piiratuse tõttu. Elamufondi ja kohaliku infrastruktuuri olukorra halvenemine riiklike investeeringute puuduse tõttu • toob omakorda kaasa ääremaastumise kiirenemise.
---	---

1.3. Kohaliku tegevusgrupi piirkonna arenguvajadused ja toimivad arengutrendid

Raplamaa Partnerluskogu strateegia ettevalmistamise käigus toimunud ideekoosolekul ja arengunõupidamistel määratleti tegevuspiirkonna olulisemad arenguvajadused. Need on:

1. Majandusstruktuuri mitmekesistamine ja kaasajastamine.

Selleks elluviidavad tegevused peavad tagama:

- kohalikel arengueeldustel ja ressurssidel põhineva aktiivse uusettevõtluse;
- investeeringute, sh väliskapitalil põhinevate investeeringute liikumise maakonda;
- uute tegevusalade ja tehnoloogiate siirde maakonda;
- kohalike ressursside lisandväärtustamise ja tootmisprotsesside muutumise kaasaegsemaks ja mõttestatumaks;
- uute töökohtade loomise.

2. Maakonnasisese ja -välise sidususe parendamine.

Selleks elluviidavad tegevused peavad tagama:

- võimaluse asutuste, ettevõtete ümberpaiknemiseks ja rahvastiku rändeks Raplamaale;
- parema maaelu põhiteenuste kättesaadavuse hõrealadel (kus erasektori teenindusobjektide rajamine ei ole äriliselt ning avalike teenuste rajamine kulude ja kvaliteedi mõttes otstarbekas);
- kodanikuühenduste ja kogukonna tegutsemisvõimekuse ja elujõu suurenemise;
- naabermaakondadega koostöö tugevdamise;
- Läänemere piirkonna piiriülese sidustatuse ja koostöö tugevnemise.

3. Raplamaa kui elu- ja külastuskeskkonna atraktiivsuse tõstmine.

Selleks elluviidavad tegevused peavad tagama:

- avalike teenuste kättesaadavuse ja kvaliteedi paranemise;
- kohaliku infrastruktuuri arendamise vastavalt kaasaja nõuetele;
- külastajaid huvitavate vaatamisväärsuste ja tegevuste arendamise.

Raplamaa Partnerluskogu tegevuspiirkonnas toimivad praegu ja lähitulevikus järgmised objektiivsed arengutrendid, mida Partnerluskogu peab oma strateegia kujundamisel ja rakendamisel arvestama ja toetama:

1. Arengutrendid Raplamaa Partnerluskogu tegevuspiirkonnas ettevõtluse alal:

- efektiivsete suurpõllumajandusettevõtete kiire areng;
- väikeettevõtluse mitmekesistumine;
- kõrgtehnoloogilise, IT alase ja loomemajanduse areng;
- traditsioonilise puidu- ja metallitööstuse ning ehitusettevõtluse suund ekspordile;
- roheline majanduse ja puhkemajanduse laienemine ning uuendamine.

2. Arengutrendid Raplamaa Partnerluskogu tegevuspiirkonna maaelu alal:

- transpordiühenduse parendamine (maantee- ja raudteetransport);
- internetiühenduse parendamine ka hõreasustusega aladel;
- maaelu põhiteenuste koondumine tõmbekeskustesse;
- kogukondade ja vabaiühenduste tugevnemine ja nende osaluse suurenemine kohaliku elu, ja valitsemistasandi juhtimisel;
- kultuuritegevuse hoogustumine pärimustraditsioonide elustamise ja arendamise kaudu;
- sotsiaalse turvalisuse tugevnemine hooldeasutuste arenemise, tervisedendusliku käitumise laienemise, tervishoiuteenuste kvaliteedi paranemise, perekondadele tugi-teenuste osutamise kaudu.

II. RAPLAMAA PARTNERLUSKOGU STRATEEGIA ELLUVIIMISE OLULISEMAD TULEMUSED PERIOODIL 2008-2013

Raplamaa Partnerluskogu töötas aastateks 2008-2013 välja LEADER strateegia ja viis selle ellu. Selle perioodi strateegia prioriteedid olid:

- ettevõtluse konkurentsivõime tugevdamine,
- elu- ja looduskeskkonna parendamine,
- pärimuskultuuri väärtustamine,
- inimressurssi ja sotsiaalse kapitali arendamine,
- LEADER tegevusrühma arendamine ja koostöövõrgustikes osalemise.

Prioriteetidest tulenevalt olid määratletud strateegia eesmärgid.

2.1. Strateegia eesmärkide täitmine

Raplamaa Partnerluskogu strateegia üldised eesmärgid perioodiks 2008-2013 olid:

- *maapiirkonna elanike elukeskkond ja elukvaliteet on paranenud;*

Tulemused: eesmärgi elluviimine toimus strateegia meetme „Asulate füüsilise elukeskkonna parendamine“ kaudu. Ellu viidi 128 investeeringuprojekti, mille tulemusena ehitati, rekonstrueeriti või sisustati 43 suuremat objekti (asulate keskväljakud, külaplatsid, seltsimajad, jahimajad, spordiväljakud, laululavad, laste mänguväljakud, terviserajad, võimlad), projektide elluviimise tulemusena tekkis 13 uut partnerlust (seltsi, ühendust, koostööpartnerlust). Loetletud külaobjekte on kasutanud tuhanded inimesed

- *maapiirkonna elanike majandustegevus ja töövõimalused on mitmekesistunud ja laienenud;*

Tulemused: eesmärki viidi ellu strateegia meetme „Mikroettevõtluse areng“ kaudu. Kuludeklaratsioonide andmetel viidi ellu 89 investeeringuprojekti, mille tulemusena loodi ja säilitati 85 töökohta. Investeeringuid tehti 65 ettevõttes. Programmi tulemusena loodi 8 uut

ettevõtet. 45 ettevõttes soetati uusi seadmeid. 13 ettevõtet ehitas või rekonstrueeris tootmisruume

- ***maapiirkonna sotsiaalne kapital on suurenenud;***

Tulemused: eesmärk viidi ellu strateegia meetme „Pärimustraditsioonide säilitamine ja arendamine“ kaudu. Ellu viidi 58 projekti. Pärimusliku käsitöö ja kunsti töötubasid korraldati 41 ja neis osales 376 inimest. Teostati 2 koduloolist uurimust, anti välja 6 pärimustraditsioonidega seotud trükist, viidi läbi 12 kohalike traditsioonide väärtustamisega seotud üritust. Moodustati 1 uus rahvapärimuskultuuri viljelev kollektiiv, korrastati 2 pärimuslikku objekti, soetati 15 kollektiivile rahvariided. Kokku osales üritustel 4603 inimest.

- ***maapiirkonna konkurentsivõime tervikuna on tugevnenud innovaatiliste lahenduste rakendamise kaudu;***

Tulemused: eesmärki viidi ellu strateegia meetme „Mikroettevõtluse areng“ kaudu. Investeeringuprojektide tulemusena töötati välja ja juurutati tootmisse 4 uut toodet ja 18 uut teenust-teenusepaketti, rajati 4 uut külastusobjekti, 2 uut ettevõtlusvõrgustikku. Ettevõtjatele viidi läbi 5 koolitustsükli, milles osales 128 ettevõtjat.

- ***maapiirkonna valdade ja külade elujõulisus on säilinud ja paranenud;***

Tulemused: külade elujõulisuse tugevdamiseks mõeldud üritused viidi ellu strateegia meetme „Noorte arengu toetamine“ (algselt meetme nimi „Inimressursi ja sotsiaalse kapitali arengu toetamine“) kaudu. Läbi viidi 38 projekti, s.h. 3 koolitustsükli. Projektid olid suunatud noorte sidemete tugevdamisele kogukonnaga (töö- ja puhkelaagrid, õppereisid, õpilasmaleva tegevused). 4 aastat anti välja igakuist noortelehte *Skriim*. Moodustati 1 uus noorteorganisatsioon. Erinevatel noorteprojektide üritustel ja ettevõtmistes osales 4865 noort.

- ***kohalik omaalgatus on aktiivselt edenenud;***

Tulemused: kohaliku omaalgatuse edendamise eesmärk viidi ellu strateegia meetme „Külade omaalgatuse ja sotsiaalse aktiivsuse edendamise kaudu“. Meetme raamides viidi ellu 37 projekti, milles osales 9945 inimest. Läbi viidi 38 külapäeva-kokkutulekut-sportivõistlust,

taastati ja heakorrastati 5 avalikku külaobjekti, milles osales 185 inimest. Koolitati 176 külaelu edendajat, koostati 15 külade arengukava, anti välja 5 külatrükist - ajalooramatut, loodi 6 uut külaseltsi.

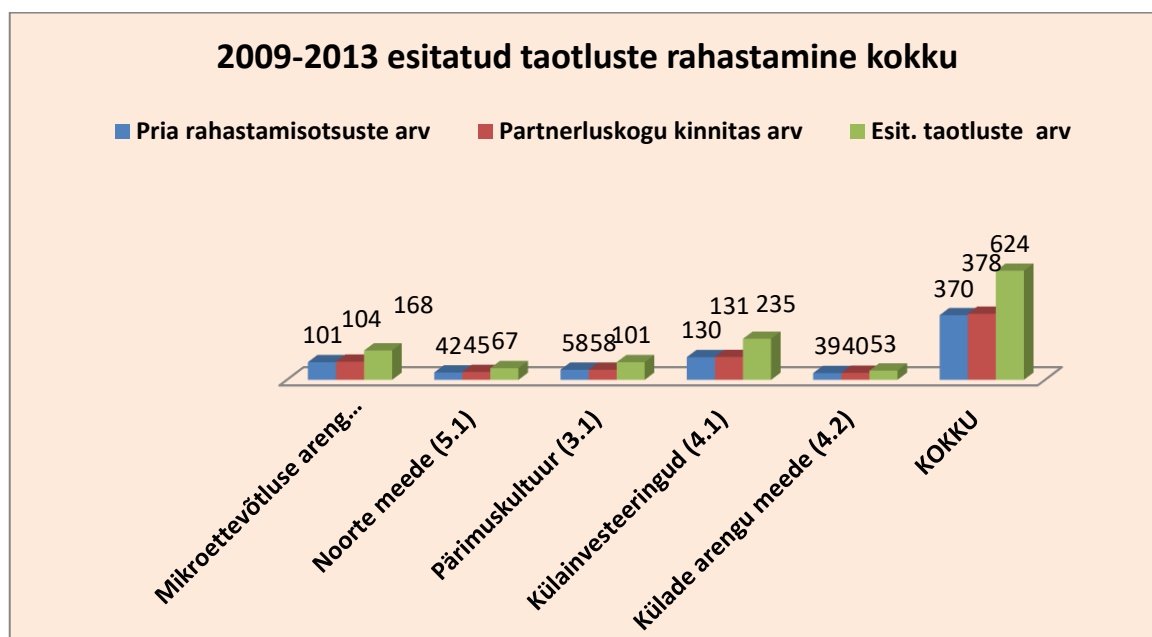
2.2. Projektide rahastamine

Raplamaa Partnerluskogu alustas projektitoetuste vastuvõtmist 2009.aasta kevadel. Aastas korraldati kaks vooru investeringuprojektide taotlustele ning üks taotlusvoor arendustegevuse projektidele. Viimased taotlusvoorud olid avatud 2013. aasta. suvel. Kokku korraldati perioodil 2009-2013 kaheksa taotlusvoor.

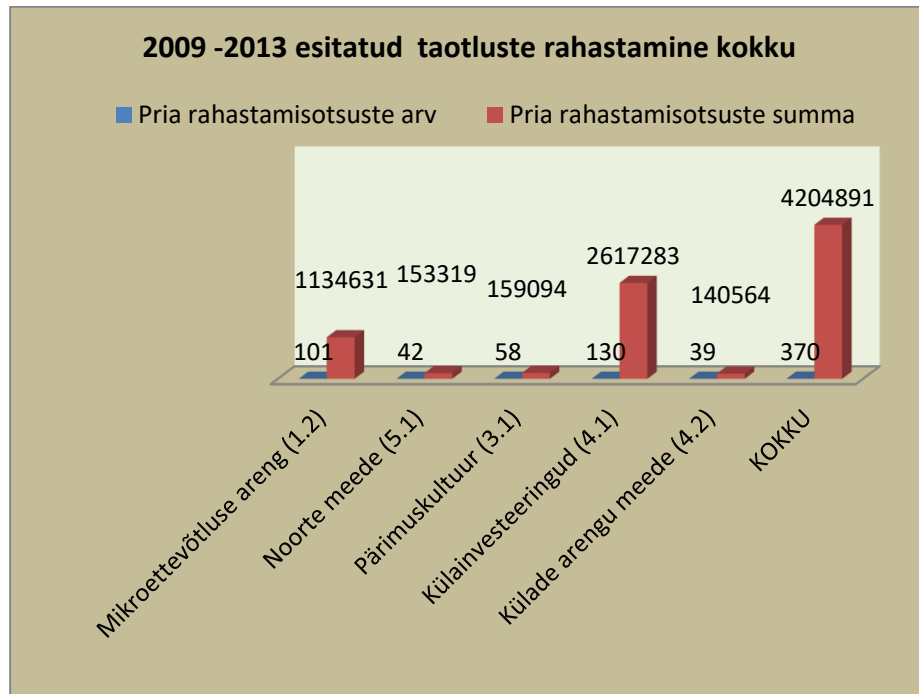
Raplamaa Partnerluskogu korraldas projektitaotluste vastuvõtu viies meetmes:

- Asulate füüsilise elukeskkonna parendamine (nn külainvesteeringud);
- Mikroettevõtluse areng (nn ettevõtluse investeeringud);
- Pärimustraditsioonide säilitamine ja arendamine;
- Külade omaalgatuse ja sotsiaalse aktiivsuse edendamine (nn kogukonna arendustegevus);
- Noorte arengu toetamine (*algselt meetme nimi „Inimressursi ja sotsiaalse kapitali arengu toetamine”*)

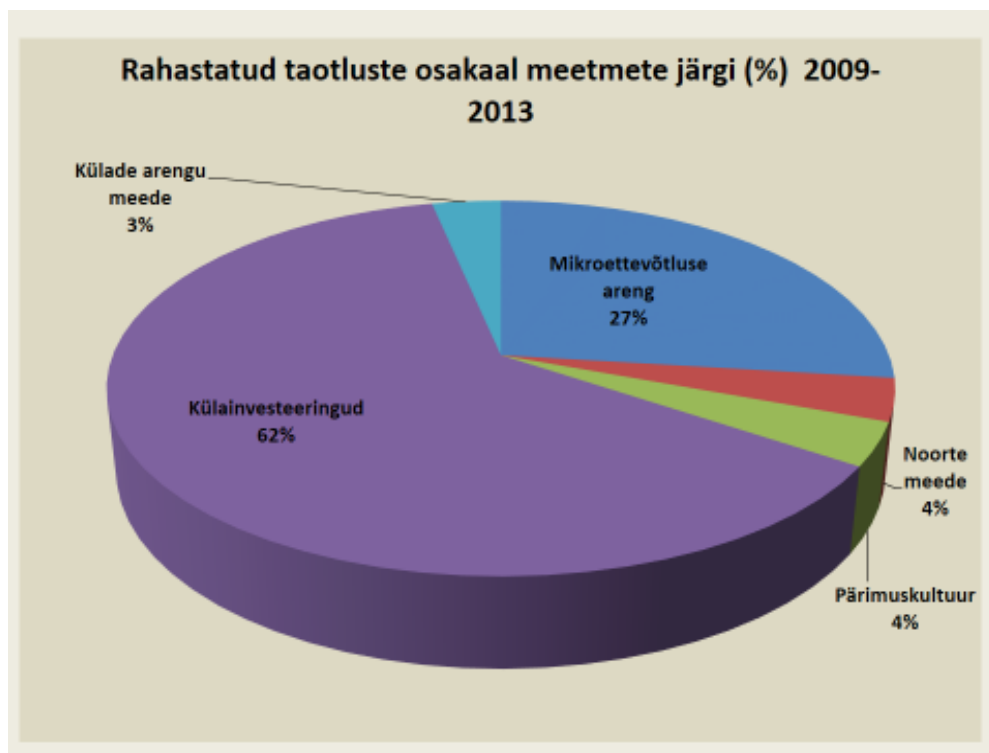
Kahelt alljärgnevalt jooniselt on näha, et kokku esitati Raplamaa Partnerluskogule 624 taotlust, millest Partnerluskogu juhatus kinnitas 378 (60%) ja PRIA tegi rahastamisotsuse 370 taotlusele (98%). Taotlused rahastati kogusummas 4 204 891 eurot.

37% taotluste koguarvust esitati külainvesteeringute meetmesse, 27% ettevõtluse investeeringuteks. Arendustegevuste taotlustest domineeris pärimuskultuuri toetus – 16 % taotlustest, külaarendamise tegevuseks esitati 9% taotlustest ja noortele suunatud tegevusteks oli 11% taotlustest.

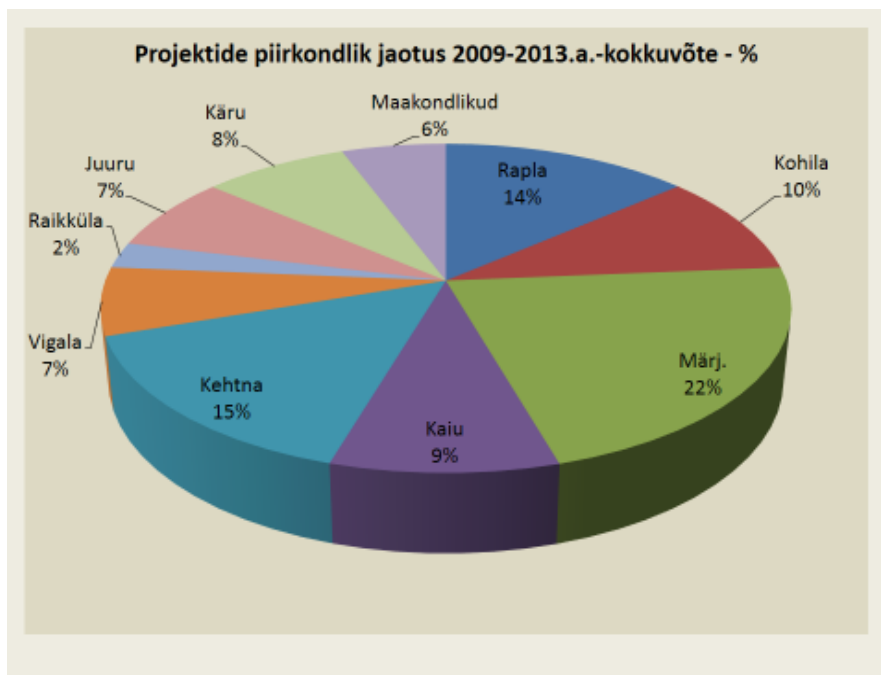

Alljärgnevast joonisest nähtub, et 62% toetuste kogusummast kasutati külainvesteeringuteks, 27% ettevõtluse investeeringuteks. 11% kogusummast kasutati nn arendustegevuse projektidele

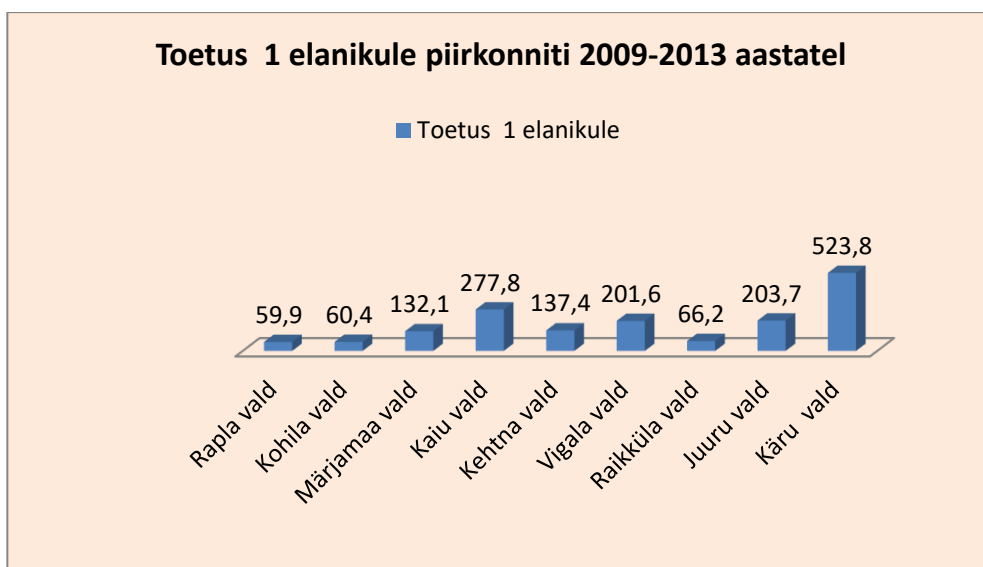

Taotluste seas domineerisid esimestel aastatel külainvesteeringute projektid. Pärast majanduskriisi möödumist hakkas alates 2010. aasta sügisest kiiresti kasvama ettevõtlus- ja investeeringuprojektide arv ja osakaal. Palju taotlusi esitati pärimuskultuuri meetmesse.

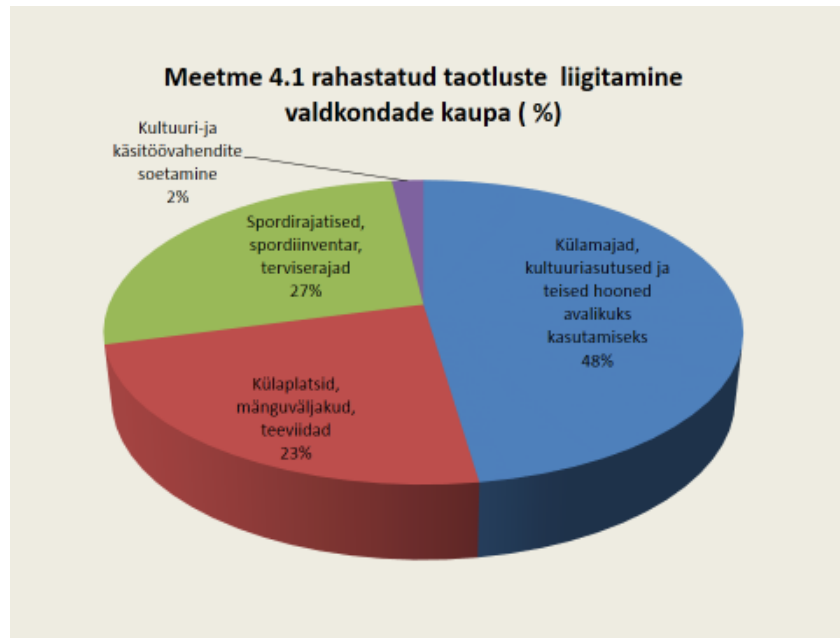
Alljärgneval joonisel on näha, et piirkondlikult jagunesid rahastatud projektid arvuliselt eeskätt suurvaldade kasuks, kus on rohkem ettevõtjaid, tugevad seltsid ning omavalitsustel suuremad võimalused projekte toetada.

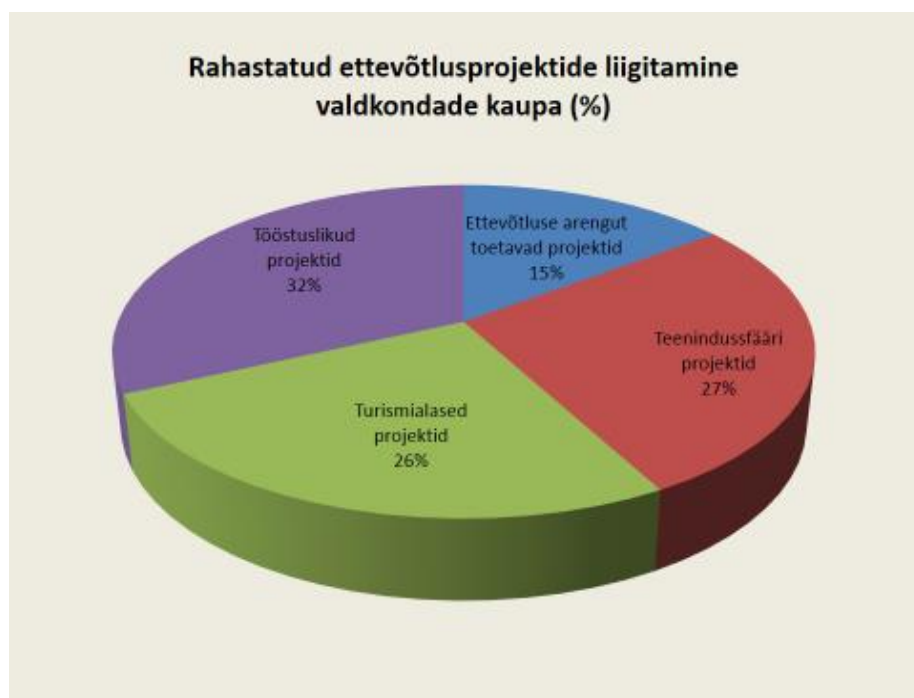
Alljärgnev joonis näitab, et kuigi väikevaldades said toetust arvuliselt vähem projekte, oli toetussumma ühe elaniku kohta suurim just väikestes valdades nagu Kärus, Kaius, Vigalas, kus vallavalitsuste taotlemisel viidi ellu suuremahulised ja kallid projektid.

Alljärgnevalt jooniselt on näha, mille jaoks kasutati nn külainvesteeringute meetme vahendeid. Ligi pool toetustest kasutati olemasolevate külamajade, kultuurihoonete, võimlate, avalike saunade rekonstrueerimiseks, veerand rahast läks terviseradade ja spordiväljakute ehitamiseks ning spordiinventari soetuseks, teine veerand külaplatside ja mänguväljakute ehitamiseks

Alljärgnev joonis kujutab ettevõtluse investeeringumeetmes rahastatud projektide jaotust ettevõtluse valdkondade kaupa. Enim toetust said tööstuslikud (puidu- metalli-, keemia-kerge- ja toiduainetetööstus) ning teenindussektori (autode ja seadmete remont, pesumajad) projektid

Taotluste menetlemine

Projektitoetuse taotluste vastuvõtuks oli moodustatud igale meetmele eraldi hindamiskomisjon. Komisjonid olid koostatud eeskätt vastava valdkonna kvalifitseeritud spetsialistidest (ehitus, keskkond, pangandus, ärinõustamine, rahvakultuur, noorsootöö). Komisjonide töö ja juhatuse otsuste peale pärast projektide rahastamisotsust vaideid ega kaebusi kohtutele ei esitatud. Iga projekti hinnati vastavalt meetmetele 10-15 kriteeriumi lõikes 4 palli süsteemis.

2.3. Maaelu edendamine

Raplamaa Partnerluskogu strateegia aastateks 2008-2013 elluviimiseks moodustati partnerluskoguga liitunud valdades LEADER sidusrühmad, keda juhtis antud vallas Partnerluskogu juhatusse valitud liige ning vallavalitsuse arendustöötaja. Sidusrühmade ülesandeks oli koostöös Partnerluskogu büroo töötajate abiga nõustamise ja koolituse korraldamine, sidusrühma sisemiste ürituste (koosolekute, talgute, külapäevade, tunnustamisürituste jm) korraldamine, sidusrühma tegevuse kajastamine kohalikus meedias (vallalehed, külade lehed), Partnerluskogu ja Maaelu võrgustiku ettevõtmistesse ja algatustesse osalejate kaasamine (suvepäevad, õppereisid jm).

Erilise populaarsuse saavutasid külakeskustes ja spordirajatistel korraldatud kevadised LEADER talgud, mis toimusid mais-juunis ja kus igakordselt osales kaks-kolm tuhat inimest. Tänu sidusrühmadele kaasati LEADER liikumisse sadu kohalikke külaelu edendajaid. Raplamaa Partnerluskogu on toetanud ja osalenud aktiivselt erinevates külaliikumise algatustes, näiteks aktsioonis „Maale elama“.

2.4. Võrgustikutöö ja rahvusvaheline koostöö, organisatsiooni arendamine

Rahvusvahelise koostöö alal osaleti nelja-aastases pärimus- ja loovusturismi algatusprojektis CULTrips koos kuue Euroopa riigi LEADER tegevusgrupiga. Projekt oli edukas ja valiti Eesti kolme parima ja Euroopa 20 parima turismiprojekti hulka.

Koostööd tehti LEADER tegevusgruppidega Soomes, Rootsis, Saksamaal, Itaalias, Austrias, Poolas, Lätis, Leedus, Ungaris ja Rumeenias. Koostöö käigus vahetati maaelu edendamisega seotud teavet ja kogemusi läbi õppereiside, seminaride ja infomaterjali vahetamise.

Raplamaa Partnerluskogu siseriiklik võrgustikutöö toimus läbi erinevate ühenduste: võeti osa, LEADER foorumi tööst, osaleti Maainfokeskuse koolitus- ja infoseminaridel.

Raplamaal osaletakse maaelu arendamise võrgustike tegevuses sidusrühmade kaudu: osaletakse aktiivselt ettevõtjate ühenduste ja omavalitsuste tegevuses. Raplamaa Külade Liit toimib vahetult Raplamaa Partnerluskogu juures ja osalt LEADER rahastamise abil.

Raplamaa Partnerluskogu arenes organisatsioonina strateegia elluviimise perioodil kiiresti, liikmete arv kasvas 62-lt 94-ni. Arendati välja Partnerluskogu struktuur, loodi koduleht, töötati välja projektitaotluste menetlemise kord ja seire põhialused.

III. STRATEEGIA 2014-2020 VISIOON, PRIORITEEDID, EESMÄRGID, ELLUVIIMISE KAVA,

Raplamaa Partnerluskogu strateegia aastateks 2014-2020 koostamisel määratleti strateegia eesmärgid ja töötati välja toetusmeetmed vastavalt strateegia ettevalmistamise perioodil läbi viidud töökoosolekutel tehtud ettepanekutele. Arvestati Partnerluskogu strateegia 2008-2013 elluviimisel saadud tulemusi ning piirkonna SWOT analüüsi, juhinduti EK määrustest 1303/2013 ja 1305/2013, EAFRD ja Eesti riikliku MAK prioriteetidest, Rapla maakonna arengustrateegiast 2014-2027.

3.1. Raplamaa Partnerluskogu strateegia 2014-2020 visioon

Raplamaa 2020

Raplamaa on tasakaalustatud arenguga jätkusuutlik ja elujõuline, tiheda sotsiaalse koostöövõrgustikuga piirkond. Raplamaa tugevuseks on mitmekülgne ettevõtlus, aktiivne küla liikumine, puhas loodusmaastik ja pärimustraditsioone väärtustav atraktiivne elu- ning külastuskeskkond. Keskkonnasõbraliku ja majandusliku mõtteviisi tulemusena areneb eeskätt kohalikul ressursil ja potentsiaalil põhinev konkurentsivõimeline väikeettevõtlus ning leetakse innovaatilisi lahendusi tööhõive suurendamiseks, mille kaudu säilitatakse avalike ja erasektori teenuste tase ja kvaliteet. Raplamaast on saanud atraktiivne piirkond noortele peredele maale elamaasumiseks .

3.2. Strateegia prioriteedid ja eesmärgid. Strateegia elluviimise kava (meetmed)

3.2.1. Strateegia prioriteedid ja eesmärgid

Visiooni saavutamiseks on Raplamaa Partnerluskogu strateegias aastateks 2014-2020 tähtsuse järjekorras **kolm prioriteeti**:

1. Piirkonna maaelu põhiteenuste kvaliteedi tõstmine ning elu- ja külastuskeskkonna parendamine.
2. Ettevõtlikkuse areng ning konkurentsivõime tugevnemine innovatsiooni (uuenduslikkuse) abil.
3. Kogukonna liikumise edendamine, kultuuri-, noorsoo- ja sporditegevuse arendamine ning koostöövõrgustike tegevuse hoogustumine.

Visiooni kohaselt on Raplamaa Partnerluskogu strateegial tähtsuse järjekorras **kolm eesmärki** (aastaks 2020 oodatavat tulemusseisundit):

1. Heal tasemel põhiteenustega kaasaegne elukeskkond ja atraktiivne külastusmaastik.
2. Aktiivne ja innovaatiline ettevõtlus, arenenud kohalik majandus ning kõrge tööhõive.
3. Turvaline ja arenev laialdase ühistevusega kogukond ning hoogustunud tegevusega mitmekülgsed koostöövõrgustikud

Strateegia kõikide eesmärkide ja prioriteetide saavutamise seotud tegevuste juures kehtivad lisaks üldised **läbivad nõuded, mis on pingereas** tähtsuse järjekorras:

1. Projektid ja tegevused peavad olema võimalikult innovaatilised ning efektiivsed.
2. Projektidesse ja tegevustesse kaasatakse võimalikult palju noori.
3. Projektidest ja tegevustest teavitatakse laialdaselt üldsust, sh. sotsiaalmeedias.

3.2.2.Strateegia uuendusliku olemuse ja integreerituse kirjeldus.

Strateegia uuenduslikkus (innovaatilisus) väljendub:

- piirkonna arenguvajaduste rahuldamiseks uute, kohapeal varem mitte pakutud teenuste liikide ja uusi teenuseid pakkuvate organisatsiooniliste vormide (näiteks kogukonna-teenus) edendamise toetamine;
- piirkonna ettevõtluse edendamisel uuendusliku tehnilise lahenduse, uue toote või teenuse, uue turunduskanali ja turundusmeetodi, uudse juhtimise ja majandusliku arvestuse meetodi juurutamise toetamine;
- piirkonnas kogukonna edendamise uute tegevuste ja ürituste toetamine;
- uudsete näidisprojektide, millel on nn multiplikaator efekt (jälgendamise mõju), toetamine;

- kohalike ressursside kasutuselevõtu uudsete võimaluste väljaselgitamine, s.h. koostöös teadusasutustega.

Strateegia integreeritus seisneb:

- mitme sektori (omavalitsuse, kohalike ettevõtjate ja vabaühenduste) ühise tegevuse toel kogukondade huvides elluviidavate projektide toetamises (niihästi maaelu investeeringud kui ka edendamise- ja elavdamisprojektid;
- erinevaid maaelu ja ettevõtluse valdkondi ühendavate projektide toetamises (kogukonnaelu ja maaturism, teenusete arendamine koostöö kohalike elanikega);
- strateegia väljatöötamises ja täiendamises kolme sektori koostöö nõupidamiste kaudu;
- kohaliku omavalitsuse ja kogukonna ühistegevuse toetamises (arengukavade koostamine, omavalitsuse ülesannete osaline üleandmine kogukonnale jm).

3.2.3.Strateegia eesmärkide elluviimise kava (meetmed)

3.2.3.1.Prioriteet 1: Piirkonna maaelu põhiteenuste kvaliteedi tõstmine ning elu- ja külastuskeskkonna parendamine

Prioriteedile vastav strateegia meede

- **Elukeskkonna parendamine ja maaelu põhiteenuste kvaliteedi tõstmine**
 - Osa 1 – ehituslike investeeringute toetamine
 - Osa 2 – sisseseade ja inventari soetamise toetamine

Meetme eesmärk:

Heal tasemel põhiteenustega kaasaegne elukeskkond ning atraktiivne külastuskeskkond

EAFRD sihtvaldkond, mille eesmärkide saavutamisele meetme rakendamine eelkõige kaasa aitab

- sihtvaldkond 6A – „tegevusvaldkondade mitmekesistamine, uute väikeettevõtete ja töökohtade loomise hõlbustamine”
- sihtvaldkond 6B – „maapiirkondade kohaliku arengu soodustamine”
- sihtvaldkond 6C – „info- ja kommunikatsioonitehnoloogia saadavuse, kasutatavuse ja kvaliteedi parandamine maapiirkondades”
- sihtvaldkond 4A – „Euroopa maastike elurikkuse ja seisundi säilitamine ja ennistamine”

Vastavus EK määrustele 1303/2013 ja 1305/2013. Meede vastab määruse 1303/2013 artiklile 35 ja 1305/2013 artiklitele 20, 35, 44.

Vastavus Maaelu Arengukavale 2014-2020 ja EK määrusele 1305/2013

Prioriteet ja meede vastab Eesti riikliku Maaelu Arengukava 2014 -2020 prioriteedile 6 – „Töökohad ja maapiirkonna areng” – osa 4 – „Kohalik areng maapiirkonnas”, prioriteedile 4 – „Ökosüsteemid” – osa 2.2 – „Maastikud” ning määruse 1305/2013 artiklile 20 – „Põhi-teenused ning külauuendus maapiirkondades” (meede 7).

Panustamine LEADER meetme spetsiifilistesse eesmärkidesse

Strateegia meede panustab LEADER meetme järgmistesse spetsiifilistesse eesmärkidesse:

- „Uuenduslike lahenduste leidmise ja kasutusevõtu soodustamine, s.h. kogukonna-teenuste tasandil”, kuna meetme elluviimise tulemusena luuakse uusi kogukonna-teenuseid ja võetakse üle osaliselt omavalitsuste avalikke teenuseid;
- „Sotsiaalse kaasatuse edendamine”, kuna meetme elluviimise tulemusena haaratakse eeskätt kogukonnateenuste võimaldamisele kaasa kohalikke külaelanikke;
- „Piirkondlike eripärade parem rakendamine”, kuna meetme elluviimise tulemusena korrastatakse väärtuslikke külastusmaastikke ja avatakse need külastajatele;
- „Kohaliku tasandi valitsemise parandamine”, kuna meetme elluviimise tulemusena viiakse kohaliku elukeskkonna hooldamine, korrastamine ligemale kohalikele elanikele, kellele antakse õigus investeeringute otsustamiseks ja toetuste taotlemiseks ning projektide elluviimiseks;

Seos Raplamaa Partnerluskogu strateegia SWOT analüüsiga

Meede on seotud SWOT analüüsiga ja aitab kaasa SWOT osa TUGEVUSED punktide

- „...kvaliteetne elu- ja tegevuse keskkond“,
- „...hoogustunud kogukonna liikumine”, täitmisele;

aitab välistada SWOT osas NÕRKUSED

- „avalike teenuste kättesaadavuse halvenemine“,
- „elamufondi amortiseerumine“ toodud probleeme,

aitab ära kasutada osa VÕIMALUSED punkte

- „teenuste ümberkorraldamine“ ja
- „KOV majandusliku seisukorra tugevnemine“

ning aitab pidurdada osa OHUD punktide

- „teenuste kahanemine“,
- „kogukonna hääbumine“,
- „elamufondi lagunemine“ mõju.

Strateegia meetme rakendamise vajaduse lühikirjeldus

Raplamaa külaelu iseloomustab avaliku sektori põhiteenuste (lastehoid, haridus, tervishoid, tervisedendus, päästeteenistus jt) kättesaadavuse kahanemine, erasektori teenuste (transport, kaubandus, isikuteenused) kättesaadavuse ahenemine. Mitmetes asulates on kasutamata hooneid nagu endised kultuuri-, spordi-, majandikeskused.

Samas toob elu kaasa nõudlust lisaks olemasolevatele veel ka uute teenuste järele, nagu IT ja sotsiaalse hoolekande valdkonnas, külastus- ja puhkekeskkonna alal jm.

Maaelu põhiteenuste koondumine maakonna tõmbekeskustesse on toonud kaasa vajaduse muuta maal senist teenuste pakkumise struktuuri. Vajalik on leida uued teenuste pakkumise vormid ja lahendused eeskätt ääremaadel ja väikese elanike arvuga külates/alevikes

Kogukonnateenuse arendamine on lahendus, kus kohalik kogukond (MTÜ, seltsingu vm vormis) hakkab (vajadusel koostöös ettevõtja ja/või kohaliku omavalitsusega) pakkuma erinevaid eeskätt kohalikele elanikele suunatud teenuseid, mille pakkumine avaliku või erasektori poolt ei ole vabaturu puhul võimalik või otstarbekas. (Põhjuseks võib siin olla väikesest kasutajate arvust tingitud kahjumlikkus või võimetus leida vahendid investeeringuteks).

Kogukonnateenused võivad olla näiteks lastehoid, vanurite või puuetega inimeste koduhooldus, kultuuri- ja sporditeenuse pakkumine, puhkealade korrashoidmine, noorte huvitegevuse korraldamine, päästetegevuse korraldamine, tervisedenduse ürituste läbiviimine jm. Tähtis on, et kogukonnateenuste arendamine tõstaks oluliselt kohalike elanike sotsiaalset kaasatust. Kogukonnateenuste eesmärgiks ei saa olla ärikasumi teenimine, teenuste osutamisest saadav tulu peab minema kulude katteks ja teenuste edasiarendamiseks, kulude hüvitamiseks tuleks kaasata ka kohaliku omavalitsuse vahendeid jt rahalisi allikaid.

Juba käesolevaks hetkeks on laialt levinud sellised kogukonnale suunatud tegevused nagu vabatahtlike tuletõrjajate seltside tegevus päästeteenistuse alal, kultuuri- ja spordiseltside töö, külaseltside kaasalöömine avalike puhkealade hooldamisel, noorteühenduste tegevus noorte vaba aja korraldamisel ja töö- ning puhkelaagrite läbiviimisel, abipolitseinike tegevus avaliku korra kaitsel. Need tegevused vajavad arenemiseks tuge ja toetusi.

Kogukond saab koostöös vallavalitsuse ja ettevõtjatega arendada erasektori teenuste infrastruktuuri (teenusekeskusi ja liikuvaid teenuspunkte) niihästi tervishoiu-, isikuteenuste

(hambaarst, juuksur, massaaž,) kui ka elukondlike teenuste jaoks (rätsep, kingsepp, kodumasinat remont, väike-ehitusremont, kuller- ja väikeveo teenus, pagari-, toitlustus-, sauna- ja pesumajateenus).

Raplamaa eripära paremaks eksponeerimiseks on vaja tutvustada mitmeid väheteadvustatud väärismaastikke, (mitmekesise maakasutuse ja taimestikuga ilusat maastikku, kus leidub nii kohalikku identiteeti loovaid ajaloolisi elemente kui sobivaid elupaiku erinevatele taimedele, loomadele ja teistele elusolenditele). Väärtuslike maastike osaks on pärandkultuur, s.o eelmiste põlvkondade tegutsemise jäljed maastikul (põlised talukohad, veskid, puud ja kivid, kõrtsid, keldrid, punkrid, vanad kohanimed ja muud objektid).

Strateegia meetme elluviimise tulemusena soovitatav olukord aastaks 2020

- Maapiirkondade põhiteenused on osaliselt kättesaadavad infotehnoloogia abil.
- Kogukonna kaasamine kohalike teenuste osutamiseks on võimaldanud luua täiendavaid töökohti ja teenimisvõimalusi.
- Erateenuste pakkumiseks on külates rajatud teeninduskeskused ja liikuvad teenusebussid.
- Teenuste pakkumisel osalemine on hoogustanud ühistegevust.
- Ühistegevust toetatavad arenenud materiaalse baasiga korrakaitse ja päästetegevus, mis on lisanud maale turvalisust.
- Piirkonnas eripära paremaks rakendamiseks on rekonstrueeritud vanu ja rajatud uusi matka- ja külastusradasid, mis võimaldavad nautida Raplamaale omaseid väärismaastikke (sood, rabad, põlismetsad, soojärved, jõed, karstikoopad jm) ja pärandkultuuri objekte.
- Väärismaastikud on korrastatud, puhastatud võsast ja risust, valmistatud külastusalaks ja tähistatud. Kohalike omavalitsuste valduses olevate väärtuslike maastike ja pärandkultuuri objektide hooldamine pakub täiendavat teenimisvõimalust kogukonnale.

Toetatavad tegevused

- teenuste osutamiseks vajalike ruumide ümberehitamine, s.h. multifunktsionaalsete teeninduskeskuste arendamine, arstipunktide ja külaapteekide, vabatahtlike tuletõrjeseltside päästekomandode ehitamine, kogukonna elu elavdamiseks vajalike spordi- ja kultuuriobjektide arendamine;
- teenuste osutamiseks ja kogukonnaelu elavdamiseks vajalike seadmete soetamine;
- puhkealade rajamine ning elu- ja külastuskeskkonna objektide ümberehitamine, hooldamine, tähistamine;

- väikeinfrastruktuuri investeeringute tegemine kogukondades (vesi, elekter, teed, IT ühendus);

Mittetoetatavad tegevused

on Maaeluministri LEADER rakendusmääruses toodud tegevused. Kohalik tegevusgrupp on kehtestanud täiendava nõude, mille kohaselt ei toetata väljaspool kohaliku tegevusgrupi piirkonda teostatavaid investeeringuid.

Abikõlbulikud kulud

on Maaeluministri LEADER rakendusmääruses toodud kulud, s.h. soetuste, ehituse ja ümberehitamise kulud, projekteerimise kulud on abikõlbulikud juhul, kui on tagatud järgnev ehitamine. Abikõlbulikud on samuti toetatavate tegevuste elluviimiseks vajalikud kulutused.

Mitteabikõlbulikud kulud

on Maaeluministri LEADER määruses toodud kulud. Kohalik tegevusgrupp on lisanud täiendava nõude, mille alusel ei ole abikõlbulikud ehitamise, ümberehitamise ja soetamise kulud, kui investeeringu objekt asub väljaspool kohaliku tegevusgrupi piirkonda.

Toetuse saajad

Toetust saavad kohalikud omavalitsused, , mittetulundusühingud, kes vastavad Maaeluministri LEADER määruses toodud nõuetele.

Kohaliku tegevusgrupi nõuded projektitoetuse taotlejale ja toetuse saajale

Kohalik tegevusgrupp on kehtestanud täiendava nõude, et toetuse saaja peab olema registreeritud ja tema tegevus toimub põhiliselt tegevusgrupi piirkonnas. Toetusega tehtav investeering peab paiknema Raplamaal. Iga-aastases rakenduskavas võib kohalik tegevusgrupp kehtestada täiendavaid nõudeid toetuse saaja kohta või muuta seniseid.

Projektitoetuse taotluse hindamiskriteeriumid

Kriteerium
• Projekti vastavus Partnerluskogu strateegiale ja meetme eesmärkidele
• Projekti prioriteetsus ja põhjendatus (vastavus kohalikele arengule, uuenduslikkus, piirkondliku eripära ja ressursside rakendamine, kulutuste otstarbekus ja säästlikkus)
• Projekti mõju kogukonnale, kaasamine ja kasusaajate arv, tulemuslikkus

• Projekti teostamise ja taotleja tehniline ja finantsiline võimekus ning abikõlbulike kulutuste vastavus meetmelehele
• Projekti jätkusuutlikkus peale lõpetamist

Märkus: üksikasjalikud hindamiskriteeriumid, kriteeriumide osakaalud, projekti hindepallidele vastavus pallide kaupa, hindamise kord ja projekti hinde arvutamise kord kirjutatakse detailselt lahti rakenduskava meetmelehes

Toetuse määr ja suurus

Toetuse määr on kuni 90% abikõlbulike kulude maksumusest, toetuse suurus mitte rohkem kui 100 tuhat eurot ühele taotlejale ühes voorus ühe ehitusliku investeeringu taotluse kohta ning 25 tuhat seadme või sisustuse soetamise taotluse kohta. Infrastruktuuriobjektide rajamisel on toetuse määr kuni 60% abikõlbulike kulude maksumusest. Projekti minimaalne toetuse määr on 15% abikõlbulikest kuludest. Üks taotleja võib ühes voorus esitada ühe projektitaotluse investeeringuteks ning ühe soetusteks. Kohalik omavalitsus võib ühes voorus esitada investeeringuteks kuni niimitu projektitaotlust, mitu 2017 haldusreformi eelse seisuga Raplamaa Partnerluskogu territooriumil asuvat omavalitsust tema territooriumil asub (Rapla kuni 4 taotlust, Märjamaa kuni 2 taotlust, Türi 1 taotlus, Kohila 1 taotlus, Kehtna 1 taotlus). KOV saab esitada ühes voorus mitu taotlust juhul kui objektid paiknevad erinevatel haldusreformile eelnenud kohalike omavalitsuste territooriumitel. Lisaks ehitusliku investeeringu toetuse taotlusele saab KOV esitada ühe taotluse soetusteks.

Suur- ja jätkuprojektide toetamine.

Toetust saavad projektide peavad üldjuhul olema valitud selliselt, et pärast rahastust on nad saanud kasutusloa (ehitised) ja ei vaja enam toetust järgmises rahastamise etapis.

Erandkorras on võimalik valida välja toetuse saamiseks läbi mitme taotlusvooru suur- ehk jätkuprojekte, mis peavad vastama järgmistele tingimustele:

- projekti objekt kajastub prioriteetsena üleriigilises, maakondlikus või valla arengukavas;
- projekti elluviimise alustamine on planeeritud LEADER taotlusvooru otsuse tegemise aastasse;
- projekti kaasrahastamine (kui see on vajalik) teistest vahenditest on tagatud rahastamise otsustega;

- projekti taotleja esitab taotlusega avalduse projekti lõpule viimiseks etappide kaupa koos vajaliku rahastamise ja teostamise kirjeldusega;

Projektitaotlusele mitmes etapis toetuse andmise tunnistab abikõlblikuks meetme hindamiskomisjon ja kinnitab Partnerluskogu juhatus. Projekti järgmise etapi rahastamise kohta esitab taotleja järgmisse taotlusvooru asjakohase taotluse nagu kõik taotlejad ja läbib konkursi võrdsetel alustel teiste taotlejatega.

Strateegia meetme indikaatorid ja sihttasemed

EAFRD sihtvaldkondade sihttasemed:

- R24/T23 (6B) toetatud projektidega loodud töökohtade arv (LEADER) – 25;
- R23/T22 (6B) maaelanike %, kes on saanud kasu parendatud teenustest või infrastruktuurist – 50%;
- R25/T24 (6C) maaelanike %, kes on saanud kasu parendatud teenustest või infrastruktuurist info- ja kommunikatsioonitehnoloogia alal – 25%;

Väljundindikaatorid:

- maaelu põhiteenuste s.h. kogukonnateenuste ja külaelu elavdamise objektide ning tegevuste arendamisele esitatud ja rahastatud investeeringuprojektide arv, toetuste summa – 90 objekti, 120 projekti;
- teenuste arendamisele ja külade elavdamisele suunatud *ühisprojektide* (omavalitsuse, ettevõtjate ja MTÜ-de vahelised või katusorganisatsioonide projektid) arv – 30 projekti;
- juurdepääsuvõrkudele suunatud projektide arv – 10 projekti
- esmakordselt LEADER programmist toetust taotlejate arv – 70

Tulemusindikaatorid:

- loodud uute teenuste arv ja uute tegevuste osutajate arv – 20 teenust, 20 osutajat;
- ennistatud, rajatud, hooldatud, tähistatud teenuste osutamise objektide, külaobjektide ja väärismaastike s.h. piirkonna eripära paremale rakendamisele suunatud objektide arv – 40 objekti;

Mõjuindikaatorid:

- maapiirkondade elanike arv (muutumine) – elanike arv stabiliseerub;
- tööhõive maal (muutumine) – kasvab;
- elukvaliteediga rahulolu – suureneb (küsitluste andmetel);

- teenustega kindlustatud asustatud punktide (alevikud, külad) arv – suureneb;

3.2.3.2 Prioriteet 2: Ettevõtlikkuse areng ning konkurentsivõime tugevdamine innovatsiooni abil

Prioriteedile vastav strateegia meede

- **Ettevõtluse konkurentsivõime tugevdamine**
 - Osa 1 – Ettevõtluse materiaalse baasi tugevdamine (investeeringutoetus)
 - Osa 2 – Ettevõtlikkuse arendamine (arendustegevuse toetamine)

Meetme eesmärk

Aktiivne innovaatiline ettevõtlus, arenenud kohalik majandus ning kõrge tööhõive

Kaasa aitamine EAFRD prioriteetide elluviimisele ja vastavus sihtvaldkonnale

Prioriteet aitab kaasa EAFRD prioriteedi 6 – „Sotsiaalse kaasamise, vaesuse vähendamise ja maapiirkondade majandusliku arengu edendamise” elluviimisele

- sihtvaldkonnas 6A – „tegevusvaldkondade mitmekesistamine, uute väikeettevõtete ja töökohtade loomise hõlbustamine“ ja
- sihtvaldkonnas 6B – „maapiirkondade kohaliku arengu soodustamine“.

Prioriteet aitab kaasa EAFRD prioriteedi 3 – „Toiduahela korraldamise ja riskijuhtimise edendamine põllumajanduses” elluviimisele

- sihtvaldkonnas 3A – „Toormetootjate parem integreerimine toiduahelasse ...kohalike turgude edendamise ja lühikese tarneahela... kaudu“

Vastavus EK määrusele 1305/2013. Meede vastab määruse artiklitele 19, 27, 14, 35 ja 44

Vastavus Maaelu Arengukavale 2014-2020

Prioriteet vastab Eesti riikliku Maaelu Arengukava 2014-2020 prioriteedile 3 – „Toidutarneahel ja riskijuhtimine”, prioriteedile 6 – „Töökohad ja maapiirkonna areng” ja sealhulgas selle prioriteedi osale 2.3 – „Maaturismi ettevõtlus”

Panustamine LEADER meetme spetsiifilistesse eesmärkidesse

Strateegia meede panustab LEADER meetme spetsiifilistesse eesmärkidesse järgnevalt:

- Eesmärki „Ettevõtjate konkurentsivõime tõstmine, eelkõige läbi ühistel tegevustel põhinevate tegevuste rakendamise“, kuna meetmes toetatakse ettevõtjate ühiseid projekte nagu

inkubatsioonikeskuste ja loomemajanduskeskuste asutamist, maakonna toodete ühise kaubamärgi arendamist, turismiettevõtjatele ühiste turismipakettide väljatöötamist ja arendamist

- Eesmärki „Piirkondlike eripärade parem rakendamine“, kuna meetmes toetatakse ja hindamiskriteeriumides arvestatakse piirkonna ressursside (loodusvarad, asukoht, sotsiaalne kapital jt) efektiivsemat ja uudsemat kasutuselevõtmist
- Eesmärki „Uuenduslike lahenduste leidmise ja kasutuselevõtmise soodustamine“, kuna toetatakse ja hinnatakse kriteeriumides eraldi innovaatiliste lahendustega projekte (uued tooted-teenused, uus tehnoloogia, uued turud, uued organisatsioonilised lahendused)

Seotus SWOT analüüsiga

Prioriteet toetab SWOT analüüsis toodud TUGEVUSEST

- „Maakonnas on arendamisel mitmekülgne väikeettevõtlus“

ja on suunatud pidurdama võimalikku NÕRKUST

- „Ettevõtluse kahanemine“.

Prioriteet on suunatud SWOT analüüsis toodud VÕIMALUSTE

- „Piisav kohaliku ressursi olemasolu“ ja
- „Innovaatiliste lahenduste kasutamine“ ning
- „Turismi piirkonna maine paranemine“ saavutamisele kaasaaitamisele.

Strateegia meetme rakendamise vajaduse lühikirjeldus

- Raplamaa Partnerluskogu tegevuspiirkonna majandust parandatakse tegutsevaid väikeettevõtteid toetades ja uute asutamist innustades. Kohalik majanduselu vajab ettevõtluse mitmekesistamist ja innovatsiooni kohaldamist, ettevõtete-vahelist võrgustamist, pakutavate teenuste paremat kättesaadavust. Tõsta on tarvis toodete ja teenuste kvaliteeti.
- Oluline on toetada piirkonna ettevõtluse rahvusvahelist võrgustumist, pääsu eksporditurgudele.
- Ettevõtluse tarbeks tuleb arendada enam infotehnoloogiat ja selle kaudu luua kaugtöö võimalusi.
- Loomemajandus uue ettevõtlusharuna vajab toetust loomemajanduskeskuste arendamiseks. Noorte kaasamiseks ettevõtlusse tuleb soosida kontakte kohalike ettevõtjate ja noorte vahel, innustada ja õpetada noori ettevõtlusega tegelema ja toetada noori ettevõtjaid, kes võtavad üle eelmise põlvkonna ettevõtte.
- Kohalik naisettevõtlus (näiteks käsitöö valmistamise alal) vajab toetamist ühisturunduseks, võrgustumiseks, koolitamiseks.

- Toetada kohalike kogukondade algatust pakkuda piirkonnas alustavatele ettevõtetele tegevuskohta (inkubaatorit) – näiteks bürooruume külamajades, pakkuda ettevõtjatele abi toodete turustamisel, erinevate ettevõtlusürituste korraldamisel s.h. kogukonna meedia-väljaannete, ajalehtede ja interneti kodulehtede kaudu.
- Jätkuvalt tuleb toetada piirkonna kohaliku ressursi (loodusvarad, maastik, tööjõud, oskused ja traditsioonid) täiendavat kasutuselevõtmist ettevõtluses, s.h. on oluline panustada uurin-gutesse, turundusse ja investeerida seadmetesse.
- Piirkonnas kasvatatavad põllumajandussaadused ja valmistatavad toiduained peavad jõudma tarbijani võimalikult lühikese tarneahela kaudu, milleks on vaja toetada talupoode, otsetarne algatusi. Ühe enam põllumajandussaadusi tuleb töödelda ümber kohapeal, milleks on vajalik toetada kohaliku toidu töötlemist.
- Piirkonna turismipotentsiaal peitub niihästi omapärasel loodusmaastikus (rabad ja kõnnu-maad) kui ka hästi säilinud ehitismälestistes (arvukad mõisahäärberid, heas korras kirikud, Muinas-Eesti linnamäed). Teiseks oluliseks Raplamaa turismimagnetiks võiks olla are-nenud käsitöö, kunsti- ja kultuurielu. Kolmandaks on vähe kasutatud võimalusi matka-turismi ja sporditurismi (aerutamine, ratsutamine, jalgrattamatkad, suusamatkad) pakkumiseks, loodus- ja loomateraapiateks.
- Vajalik on välja töötada Raplamaa turismi võimalustel põhinevad turismitooted (käsitöö-turism, rahvakultuuriturism, taluturism, loodusmatka turism, mõisakultuuri turism, jne).
- Toetamist vajab maakonna toodetele ja teenustele omase ühise brändi, tunnusjoone, kaubamärgi väljatöötamine ja selle tutvustamine.

Strateegia meetme elluviimise tulemusel soovitatav olukord 2020

- Raplamaal on laienenud kohaliku ressursi tarvitav ning kaasaegse IT võimalusi kasutav väikeettevõtlus, ettevõtjate osakaal elanike hulgas on kasvanud. Arenenud on kaugtöö.
- Uue ettevõtlusliigina on tekkinud spetsialiseeritud keskustesse koondunud loomemajandus-ettevõtted.
- Maakonna loodusressurss – maa, mets, külastusmaastikud, maavarad – on ühe efektiiv-semalt kasutuses ja töödeldakse ümber kohapeal. Välja on töötatud mitmeid kohalikul ressursil põhinevaid uusi tooteid ja teenuseid.
- Kohapealne toidutootmine on jõudsalt arenenud, esmatähtsad toiduained jõuavad elanikeni efektiivsete turundusahelate kaudu.
- Kohalikud toiduained, käsitöötooted jm turustatakse ühtse kaubamärgi all.

- Piirkonna ettevõtted on liitunud tegusatesse ühendustesse, võimaldamaks efektiivsemalt ära kasutada erinevaid programme ja fonde.
- Raplamaal maaturismi alal on välja töötatud mitmed piirkonnaomaseid turismitooteid, mis põhinevad kohaliku loodus-, käsitöö-, kultuuri-, arhitektuuri-, sporditegevuseks sobiva ressursi ärakasutamisel.
- Erinevate turismiteenuste pakkujate vahel on kujunenud tihe koostöö ühtsete turismi-pakettide koostamise ja väljapakkumise alal.
- Raplamaa turismitooted on kaardistatud, koostatud maakonna ühisturunduse teavikud (voldikud, plakatid jm). Raplamaa turismitegevus toimub ühtse tunnuse (bränd) all ja ühtse tähistuse (logo, sümbol, loosung jm) all.

Toetatavad tegevused

- väikeettevõtluse tootmisruumide rekonstrueerimine ja ehitamine,
- väikeettevõtluseks vajalike tootmisvahendite soetamine,
- kohapeal ettevõtjate ja kogukonna koostöös ühise ettevõtluskeskuse rajamine (loomemaja, teenindusmaja, büroo-inkubaator),
- teadmussiiire (ettevõtjate nõustamine ja lühiajaline koolitamine),
- kohalike ressursside täiendav kasutuselevõtmine (uuringud ja investeeringud),
- messil ja näitusel toote või teenuste väljapanekuga esinemine,
- ettevõtte tootearendamine ning innovaatiliste lahenduste väljatöötamine,
- kaugtöö kohtade loomine,
- eestisisene ja rahvusvaheline koostöö,
- piirkonna toodete ühine turundus (Raplamaa ühtse kaubamärgi arendamine, ühise turunduse kampaaniad),
- maaturismi toodete arendamine, maaturismi teenuste ühisturundus,
- lühikese toidutarneahela arendamine – otse tootjalt tarbijani (investeeringud kohalikku toiduainete töötlemisse, transportimisse ja turustamisse),
- noorte ettevalmistamine ettevõtlusega tegelemiseks,
- käsitöö ettevõtluse ühised tegevused (turundus, koolitus),
- kohaliku toidu tootmise arendamine ja toodangu tutvustamine, toitlustusteenuse arendamine,
- ühised projektid mitme ettevõtja või ettevõtjate ühenduste vahel

Mittetoetatavad tegevused

On maaeluministri LEADER määruses toodud tegevused. Kohalik tegevusgrupp on kehtestanud täiendavad piirangud, mille alusel mittetoetatavad tegevused on otsene põllumajanduslik tootmine, finantsteenused, juriidilised teenused, kodumajutuse ehitamine jt. mis täpsustatakse meetmelehe kaudu.

Abikõlblikud kulud on

Maaeluministri LEADER määruses loetletud kulud, mis on seotud toetatavate tegevuste elluviimisega, s.h. soetamise, ehitamise, rekonstrueerimise, projekteerimisega seotud kulud jm.

Mitteabikõlblikud kulud

Maaeluministri LEADER määruses toodud kulud.

Toetuse saajad

Projektitoetuse saajad on eraettevõtjad, sh. FIE-d ning ettevõtjate poolt moodustatud ühendused, kes vastavad Maaeluministri LEADER määruses toodud nõuetele taotleja kohta. Ühis- ja koostööprojektide puhul võib taotleja olla ka kohalik tegevusgrupp.

Kohaliku tegevusgrupi nõuded projektitoetuse taotlejale ja toetuse saajale

Kohaliku tegevusgrupi poolt on kehtestatud täiendavad nõuded, mille alusel taotleja peab olema registreeritud tegevusgrupi piirkonnas, toetusega rahastav tootmine ja teenuste osutamine peab toimuma tegevusgrupi piirkonnas, välja arvatud ekspordi iseloomuga teenuse puhul (näit. transport, esinemine jt). Kohalik tegevusgrupp võib iga-aastases rakenduskavas sätestada täiendavaid nõudeid taotlejale, tegevustele ja abikõlblikele kuludele ja esitatavatele dokumentidele ning muuta seniseid nõudeid

Projektitoetuse taotluste põhilised hindamiskriteeriumid

Kriteeriumid investeringuprojektidele
Projekti põhjendatus meetme vajaduse seisukohalt ja mõju meetme eesmärkide saavutamisele
Projekti innovaatiline olemus
Projekti seos piirkonna eripära ja kohalike ressursside ärakasutamisega
Projekti eduka elluviimise potentsiaal ja jätkusuutlikkus
Kriteeriumid teadmussirde projektidele
Projekti kavandatud mõju meetme eesmärkide saavutamisele
Projekti ettevalmistatuse tase, tulemuslikkus ja jätkusuutlikkus

Märkus: üksikasjalikud hindamiskriteeriumid, kriteeriumide osakaalud, projekti hindepallidele vastavus pallide kaupa, hindamise kord ja projekti hinde arvutamise kord kirjutatakse detailselt lahti rakenduskava meetmelehes

Toetuse maksimaalne suurus ja määr

Toetuse maksimaalne suurus on investeeringu projektide puhul kuni 60 tuhat eurot, toetuse määr kuni 60% abikõlblikest kuludest, Toetuse maksimaalne suurus on kuni 5 000 eurot teadmussiirde projektide kohta ja toetuse määr kuni 90% abikõlblikest kuludest. Projekti minimaalne toetus on 2000 eurot teadmussiirde ja 5000 eurot investeeringu projektide kohta. Projekti minimaalne toetus on 15% abikõlblikest kuludest. Üks taotleja võib ühes voorus esitada kuni 2 projekti, maksimaalne toetuse kogusumma ühe taotleja kohta ühes voorus on 60 000 eurot.

Strateegia meetme indikaatorid ja sihttasemed

EAFRD sihtvaldkond, mille eesmärkide saavutamisele meetme rakendamine kaasa aitab

- sihtvaldkond 6A – „tegevusvaldkondade mitmekesistamine, uute väikeettevõtete ja töökohtade loomise hõlbustamine“
- sihtvaldkond 6B – „maapiirkondade kohaliku arengu soodustamine“
- sihtvaldkond 3A – „Toormetootjate parem integreerimine toiduahelasse ..kohalike turgude edendamise ja lühikese tarneahela.. kaudu“
- Sihttasemed R21/T20 (loodud uued töökohad) – 20, R22/T21 (strateegia elluviimisega haaratud maaelanike arv) – 2000, R4/T6 8 (protsent põllumajandusettevõtetest, kes osalevad lühikeses tarneahelas) 2% ettevõtetest

Väljundindikaatorid

- ettevõtluse toetatud projektide arv ja toetus- ja kogusumma – 100 projekti
- ettevõtlusele suunatud ühisprojektide (mitme ettevõtte vahel või katusorganisatsiooni kaudu) arv – 10 projekti

Tulemusindikaatorid

- ellu viidud investeeringuprojektide arv – 95 projekti,

- piirkonnas innovaatiliste (tooted, tehnoloogia, turundus) projektide arv – 40 projekti,
- toetuste abil asutatud uute väikeettevõtete arv – 20 väikeettevõtet ja FIE-t,
- läbi viidud nõustamiste ja koolituste arv – 30 koolitust,
- projektide tulemusena loodud uued töökohad – 40 töökohta,
- projektide elluviimise tulemusena säilitatud töökohad – 100 töökohta,
- LEADER programmist ettevõtlustoetust esmataotlejate arv – 50 taotlejat,
- väljatöötatud turismitoodete arv – 25 uut turismitoodet,
- väljatöötatud maakondlik ühtne turismibränd – 1 bränd

Mõjuindikaatorid

- tööhõive suurenemine piirkonnas,
- piirkonna ekspordimahtude suurenemine,
- piirkonna sisemajanduse koguprodukti suurenemine,
- ettevõtjate, s.h. noorte ettevõtjate arvu suurenemine,
- ettevõtjate ühistegevuse tugevnemine (ürituste arv, liikmete arv),

3.2.3.3. Prioriteet 3: Kogukonnaliikumise edendamine, kultuuri-spordi- ja noorsootöö arendamine ning koostöövõrgustike hoogustamine

Prioriteedile vastav strateegia meede

- **Kogukonna edendamine**

Meetme eesmärk

Edenev turvaline kogukond, laialdane ühistegevus, väärtustatud traditsioonid ning hoogustunud mitmekülgsed koostöövõrgustikud.

Kaasaaitamine EAFRD prioriteetide elluviimisele ja vastavus sihtvaldkonnaga

Prioriteet aitab kaasa EAFRD prioriteedi 6 – „Sotsiaalse kaasamise, vaesuse vähendamise ja maapiirkondade majandusliku arengu edendamise“

- sihtvaldkonna 6B – „Maapiirkondade kohaliku arengu soodustamine“ elluviimisele.

Vastavus EK määruste 1303/2013 ja 1305/2013 nõuetele.

Meede vastab määruse 1303/2013 artiklite 32-32 nõuetele ja määruse 1305/2013 artiklite 14, 20, 35, 44 nõuetele

Vastavus Maaelu Arengukavale 2014-2020

Prioriteet vastab Eesti riikliku Maaelu Arengukava 2014-2020 prioriteedile 6 – „Töökohad ja maapiirkonna areng” osa 3.1 – „Kohalik algatus” ja osa 4.4 – „Kultuuripärand”.

Seos strateegia SWOT analüüsiga.

Prioriteet aitab kaasa SWOT osa TUGEVUSED punkti –

- „maakonnas on hoogustunud kogukonna liikumine“ elluviimisele

ja aitab leevendada osa OHUD punkti –

- „kogukonnaelu aeglane hääbumine“.

Panustamine LEADER meetme spetsiifilistesse eesmärkidesse

Strateegia meede panustab LEADER meetme spetsiifilistesse eesmärkidesse järgnevalt:

- Eesmärk „Sotsiaalse kaasatuse edendamine“, meetmest toetatakse projekte erinevate elanikkonna rühmade jaoks (eakad, noored, naised, käsitöötajad, kultuuriedendajad, spordiarendajad jt)
- Eesmärk „Piirkondlike eripärade parem rakendamine“, meetmest toetatakse kohalike traditsioonide (rahvakultuuri-, käsitöö-, kohaliku toidu jm alaste) tutvustamise ja arendamisega tegelevaid projekte
- Eesmärk „Kohaliku tasandi valitsemise parendamine läbi erinevate osapoolte kaasamise“, meetmest toetatakse koostöös kohaliku omavalitsusega elluviidavaid projekte

Strateegia meetme rakendamise vajaduse lühikirjeldus

Vajadus kultuurielu toetamiseks

Raplamaa piirkonna kultuur (kunst, arhitektuur, muusika, käsitöö, toit jm) on kohaliku identiteedi üks aluseid. Arenenud kultuurielu aitab kaasa piirkonna eripärale toetuva ettevõtluse, toodete ja teenuste arendamisele.

LEADER meetmest toetatakse järgmisi olulisemaid tegevussuundi:

- maakonna *kultuurilise eripära tutvustamist* väljaspool maakonda niihästi meedia-, trükiste- jt infokandjate väljaandmise ning kultuuriüritustel osalemise kaudu,
- *kultuurielu mitmekesistamist* erinevate vanuserühmade jaoks erinevate tegevusvormide arendamise teel, pannes erilise rõhu lapsi ja noor huvitavatele tegevustele,
- *innovaatilisi uusi tegevusvorme* (külamuusikalid, külavideod, rockifestivalid),
- *kultuuritegijate võrgustike* arendamist,
- kultuuri *turundamist* nii üritustel osalemise kui ka erinevate turunduskanalite kasutamise teel

Vajadus kogukonnaliikumise, tervisedenduse-, spordi- ja noorsootöö toetamiseks

Raplamaal on oluliselt kasvanud kogukonnaliikumise osatähtsus. Suurel osal küladest on küla- vanemad või esinduskogud. Riik ja kohalikud omavalitsused kaasavad külakogukonda piirkonna arengu kavandajana, ühistevõuse eestvedajana, piirkonna pärimustraditsioonide säilitajana.

LEADER meetmest on vajalik toetada:

- külakogukonnaliikmete koolitust ja nõustamist,
- tegevusi kogukonnas piirkondliku eripära tutvustamisel, s.h. koduloolisi uurimusi, raamatute väljaandmist, videote valmistamist,
- külakogukondade vahelist koostööd,

Kogukonnaliikumine on seotud tervisedendusega, sporditegevusega ja noorsootööga, mida viivad ellu spordiklubid, jahiseltsid, loodussõprade ühendused, käsitööselsid; noortekogud, avatud noortekeskused, noortetoad.

LEADER meetmest on vajalik toetada:

- nende ühenduste liikmete koolitamist, nõustamist, teavitustööd,
- nende ühenduste erinevaid üritusi,

Strateegia meetme elluviimise abil soovitatav olukord 2020

Kultuurielu alal

- Kultuuriehitused ja rajatised on korrastatud ja kasutusel erinevate ürituste läbiviimise kohana.
- Töötatakse välja uusi kultuuritegevuse vorme.
- Kultuurielu on mitmekesine, tegevusi jätkub erinevatele vanusegruppidele ja huvirühmadele.

Kogukonna-, noorsootöö ja spordi alal

- Kogukondades on valitud külavanemad ja moodustatud esinduskogud.
- Tegutsevad mitmesugused kogukonnaühendused, kes koostöös kohalike omavalitsuste ja ettevõtjatega arendavad ühiselt piirkonda.
- Aktiivselt kasutatakse rahastamisvõimalusi välisvahenditest (fondid, programmid).
- Suurematel kogukondadel on kodulehed, antakse välja infotrükiseid.
- Tugev on kodulooline uurimistöö, koostatakse piirkondi tutvustavaid trükiseid, videosid jm.
- Regulaarselt toimuvad kogukondade ühisüritused, s.h. kogukonnaobjektide korras-
tamise talgud.
- Valla piires on loodud seltside ümarlauad, maakondlikult tegutseb tugev Külaliikumine
Kodukant Raplamaa ühendus.
- Kogukondadele on osaliselt üle antud kohaliku omavalitsuse ülesanded eeskätt
kultuuri-, spordi- ja noorsootöö alal.
- Kogukondades on aktiivne tervisedendus ja sporditöö. Igas suuremas külas ja alevikus
on spordiväljak, mida hooldatakse kohalike spordiseltside poolt.
- Regulaarselt toimuvad tervisepäevad.
- Raplamaal on maakondlikud ja valdade noorteühendused, kes tegelevad muuhulgas
noorte väärtuskasvatusega, kaasavad noori kogukonna tegevustes ja juhtimises.
- Toimivad noorte volikogud, külates tegutsevad avatud noortekeskused ja -toad.

Toetatavad tegevused

- kultuuripärandit väärtustavate ürituste korraldamine,
- kultuurialaste koostöövõrgustike arendamise toetamine,
- kultuurialaste ühisprojektide toetamine,
- kultuurialaste infomaterjalide väljaandmine,
- kogukondade vaheliste ühenduste tegevuse arendamine,
- kogukonnaliikumise edendajate koolitamine,
- kogukonnaühenduste kodulehtede arendamine,
- kogukonnaliikumise info- ja teavitustegevus,
- noortele suunatud õppepäevade, koolituste, töö- ja puhkelaagrite korraldamine,
- tervisedenduse ja spordialane teavitustegevus ja ürituste korraldamine.

Mittetoetatavad tegevused:

Maaeluministri LEADER määruses mittetoetatavad tegevused

Abikõlblikud kulud Maaeluministri LEADER määruses toodud abikõlblikud kulud.

Mitteabikõlblikud kulud.

Maaeluministri LEADER määruses toodud mitte abikõlblikud kulud. Antud meetmes ei ole abikõlblikud suurte investeringute kulud (seadmete ostmise ja ehitamine).

Nõuded projektitoetuse taotlejale ja toetuse saajale:

toetust saavad kohalikud omavalitsused, mittetulundusühendused, ettevõtted, seltsingud, kes vastavad Maaeluministri LEADER määruse nõuetele. Kohalik tegevusgrupp on kehtestanud täiendava nõude, et taotleja peab olema registreeritud ja tema põhiline tegevus peab toimuma tegevusgrupi piirkonnas.

Projektitoetuse taotluste hindamiskriteeriumid

Kriteerium
• Projekti vastavus Partnerluskogu strateegiale ja meetme eesmärkidele
• Projekti prioriteetsus ja põhjendatus (vastavus kohalikule arengule, uuenduslikkus, piirkondliku eripära ja ressursside rakendamine, kulutuste otstarbekus ja säästlikkus)
• Projekti mõju kogukonnale, kaasamine ja kasusaajate arv, tulemuslikkus
• Projekti teostamise ja taotleja tehniline ja finantsiline võimekus ning abikõlblike kulutuste vastavus meetmelehele
• Projekti jätkusuutlikkus peale lõpetamist

Märkus: üksikasjalikud hindamiskriteeriumid, kriteeriumide osakaalud, projekti hindepallidele vastavus pallide kaupa, hindamise kord ja projekti hinde arvutamise kord kirjutatakse detailselt lahti rakenduskava meetmelehes

Toetuse määr ja suurus

Toetuse määr on kuni 90% abikõlblike kulude maksumusest.

Toetuse suurus on kuni 20 tuhat eurot ühe projektitaotluse kohta.

Strateegia meetme indikaatorid ja sihttasemed

EAFRD sihtvaldkond, mille eesmärkide saavutamisele meetme rakendamine enim kaasa aitab

- sihtvaldkond 6B – „Maapiirkondade kohaliku arengu soodustamine”

Väljundindikaatorid

- esitatud projektide arv ja taotletud toetussumma; toetatud projektide arv ja toetussumma,
- esmakordselt LEADER programmist toetust taotlejate arv,
- meetmesse esitatud ühisprojektide (kohaliku omavalitsuse, mittetulundusühenduste, ettevõtjate koostööl põhinevad projektid) arv ja taotletud toetuse summa, toetatud projektide arv ja toetussumma.

Tulemusindikaatorid

- koolituste arv ja osalejate arv,
- tutvustavad infotrukised (trükiste arv, tiraaž),
- teavitusürituste (külapäevad, näitused jm) arv ja osalejate arv,
- spordiürituste arv ja osalejate arv,
- külalalgute arv ja talgute objektide arv, osalejate arv.

Mõjuindikaatorid

- kogukondade elukeskkonna parenemine (arvamuse uuring),
- ühise kogukonnatunde tugevnemine (arvamuse uuring),
- kogukondade vahelise ühistegevuse laienemine (ürituste arv),
- kogukonnaelu arendamisega tegelevate mittetulundusühingute arv (kasv),
- eeltoodud ühingute liikmete arv (kasv).

Prioriteedile vastav strateegia meede

- **Koostöövõrgustike tegevuse hoogustamine**
 - Osa 1 – Eestisisene koostöö ja ühisprojektid
 - Osa 2 – Rahvusvaheline koostöö ja rahvusvahelised koostööprojektid

Strateegia meetme vajaduse lühikirjeldus

Vajalik on toetada Raplamaa Partnerluskogu tegevuspiirkonna erinevate maaelu arendamise võrgustike (ettevõtjate ühendused, kogukondade ühendused, huvigruppide ühendused jt) omavahelist koostööd. Koostööd on vaja kogemuste vahetamise, kontaktide arendamise, uute ideede leidmise, ressursside ühise kasutamise eesmärgil. Meetme mõju avaldub koostöö-

võrgustike mitmekesisuse suurendamises, piirkondliku eripära säilitamises, sotsiaalse ja majandusliku mahajäämuse ületamises.

Meetme eesmärk

Raplamaa Partnerluskogu tegevuspiirkonna erinevate koostöövõrgustike vahel hoogustunud ühistegevus on toonud kaasa maaelu arengu mitmekesistumise ja uute teadmise ning oskuste omandamise. Võrgustumise kaudu uute äripartnerite leidmine hoogustab maaettevõtlust. Kogemuste vahetamise kaudu on võetud kasutusele uusi kogukonnategevuse vorme. Laienenud on piirkonna tuntus, paranenud maine.

Toetatavad tegevused

- tegevuspiirkonna maaelu arendamise koostöövõrgustike ühisprojektid;
- koolituste, seminaride ja infopäevad jm ürituste, õppereiside korraldamine ning infomaterjalide valmistamine;
- *rahvusvahelise koostöö* puhul Euroopa Komisjoni määruse 1303/2013 artiklis 35 ja määruse 1305/2015 artiklis 44 punkt 8.2.13.3.3 koostöö alameetmes 19.3 toetatavad tegevused (kohaliku algatusrühma koostöömeetmete ettevalmistamine ja rakendamine, toimivate siseriiklike ja rahvusvaheliste võrgustike edasiarendamine, uute võrgustike loomine ja arendamine);
- *ülaltoodust tulenevad* tegevused alljärgnevatel suundadel:
 - Raplamaa Partnerluskogu piirkonna mainekujunduskuvandi arendamine, mainekujunduse elementide väljatöötamine ja valmistamine,
 - piirkonda tutvustavate digitaalsete filmi- ja fotomaterjalide ning mainekujunduslike trükiste valmistamine,
 - kogukonna tegevusi ja maamajanduse mitmekesistamise jätkusuutlikkust toetavate temaatiliste õppepäevade ja -reiside korraldamine koos riigisiseste ja välispartneritega,
 - noorte kogukonnaellu ja ettevõtluse edendamisse kaasamiseks vajalike ühisürituste korraldamine Eesti siseste ja välispartneritega,
 - koostöö tegemine teiste LEADER tegevusgruppidega (Hiiumaa, Saaremaa, Lääne-Harju, Ida-Harju, Mulgimaa, Järvamaa, Pärnumaa jt),
 - kohaliku toidu väärtustamise ja arendamise ürituste (teabe- ja õppepäevad, koolitused) korraldamine koostöös Eesti LEADER tegevusgruppidega ning rahvusvaheliste partneritega (Soome, Poola, Ungari jt),

- noorsootöö ja tervisedenduse alaste ürituste korraldamine koostöös LEADER tegevusgruppidega (Hiiumaa, Harjumaa, Mulgimaa, Peipsi-Alutaguse jt) ja rahvusvaheliste partneritega (LEADER tegevusgrupid Soomest EMO, Rumeeniast Cluj-Napoca, Leedust Ukmerge, Lätist Madona jt),
- keskkonnakaitse ja taastuvenergia alase koostöö arendamine rahvusvaheliste partneritega (Pfalzima piirkond LEADER tegevusgrupp Saksamaal jt),
- maaturismi arendamise alal uute teenusliikide ja osalusturismi vormide väljatöötamine koostöös rahvusvaheliste partneritega (LEADER tegevusgrupid Redange – Wiltz Luksemburgis, Valle Umbria Itaalias jt),
- LEADER liikumise alaste kogemuste edasiandmine alustavatele LEADER tegevusgruppidele välismaal (Rumeenia, Makedoonia, Bulgaaria jt),
- kultuuripärimuse säilitamine ja arendamine (koostöös Läti, Austria, Rumeenia, Ungari, Leedu LEADER tegevusgruppidega jt),

Abikõlblikud kulud.

Põllumajandusministri LEADER rakendusmääruses loetletud abikõlblikud kulud, s.h. ruumide ja tehnika rent, transport, toitlustamine ja majutus, kindlustus ja viisa, koolituse tasud, messil osalemise tasud, projektijuhtimise kulud, töötasu ja lähetuskulud, IT rakenduste kulud, tõlketeenused, turunduskulud, mitmesuguste projekti elluviimiseks vajalike teenuste sisseostmine. Investeeringud ei ole antud meetmes toetatavad.

Toetuse saajad

Eestisisese koostöö puhul on toetuse saajad koostöövõrgustikud – mittetulundusühingud, sihtasutused ja kohalik tegevusgrupp.

Rahvusvahelise koostöö puhul on toetuse saaja LEADER tegevusgrupp koos partneritega.

Kohaliku tegevusgrupi nõuded toetuse saajale ja taotlejale.

Taotleja peab olema registreeritud ja tegutsema Raplamaa Partnerluskogu tegevuspiirkonnas. Taotleja peab olema tegutsenud vähemalt kolm aastat ja omama piisavalt tõestatavat kogemust taotletava projekti alases tegevuses. Taotlejal peab olema vähemalt kümme juriidilisest isikust liiget.

Projektitoetuse taotluse hindamiskriteeriumid

Kriteerium
• Projekti vastavus Partnerluskogu strateegiale ja meetme eesmärkidele

• Projekti prioriteetsus ja põhjendatus (vastavus kohalikule arengule, uuenduslikkus, piirkondliku eripära ja ressursside rakendamine, kulutuste säästlikkus)
• Projekti mõju kogukonnale, kaasamine ja kasusaajate arv, tulemuslikkus
• Projekti teostamise ja taotleja tehniline ja finantsiline võimekus ning kulutuste vastavus meetmelehele
• Projekti jätkusuutlikkus

Märkus: üksikasjalikud hindamiskriteeriumid, kriteeriumide osakaalud, projekti hindepallidele vastavus pallide kaupa, hindamise kord ja projekti hinde arvutamise kord kirjutatakse detailselt lahti rakenduskava meetmelehes

Projektitoetuse taotluste hindamine.

Meetme projekte hindab Raplamaa Partnerluskogu juhatus, kaasates vajadusel eriala eksperte. Rahvusvahelise koostöö projektid (projekti üldise iseloomustuse tasemel) kinnitab Raplamaa Partnerluskogu üldkoosolek.

Toetuse suurus ja määr

Toetuse määr on kuni 90% abikõlblike kulude maksumusest. Minimaalne toetussumma on 3 000 eurot, maksimaalne summa mitmeaastaste rahvusvaheliste koostööprojektide puhul kuni 40 000 eurot ühele projektile.

Strateegia meetme indikaatorid ja sihttasemed

Strateegia meede panustab Euroopa Komisjoni määruse 1305/2013 artikli 5 kohaselt 6. prioriteedi – „Sotsiaalse kaasamise, vaesuse vähendamise ja maapiirkondade majandusliku arengu soodustamine“ – eesmärkide täitmisele, olles keskendunud sihtvaldkonnale 6B – „Maapiirkondade kohaliku arengu soodustamine“.

Väljundnäitajad

- Toetatud siseriiklike ühisprojektide arv – 7,
- Toetatud rahvusvaheliste koostööprojektide arv – 3,
- Projektide elluviimise piirkonnas projektidest kaudselt kasu saajaid elanikke.

Tulemusnäitajad

- Projektide elluviimisel korraldatud ürituste arv – 15,
- Projekti elluviimisel korraldatud õppereiside arv – 5,

- Kohaliku toidu arendamise üritustel osalenute arv – 100,
- Projektide elluviimise tulemusena jätkutegevuste arv – 10,

IV. RAPLAMAA PARTNERLUSKOGU STRATEEGIA 2014-2020 KOOSTAMISE PROTSESS

Raplamaa Partnerluskogu strateegia 2014-2020 koostamine toimus nii avatud koosolekutel kui ka kutsutud sihtgruppide üritustel.

Strateegia kokkuvõtete tegemisega alustati Raplamaa Partnerluskogu üldkoosolekul 2013.a juunis, kus esitati andmed rahastatud projektide kohta ning nende kaudu strateegia eesmärkide täitmise kohta. Üldkoosolek toetas koosolekul strateegia uuendamist. Senise strateegia põhisuundadega ja meetmetega oldi rahul ning peeti soovitavaks sarnaselt jätkata.

2013.a suvel osalesid Raplamaa Partnerluskogu juhatuse liikmed ja hindamiskomisjonide liikmed Põllumajandusministeeriumi poolt läbi viidud LEADER strateegiate vahehindamisel, mille tulemusi tutvustati juhatusele ja hindamiskomisjonidele.

Oktoobris 2013 toimus juhatuse ja hindamiskomisjonide liikmete ühine kahepäevane seminar-arutelu strateegia elluviimise tulemuste ja kasutatud meetmete efektiivsuse üle.

Novembris 2013 kinnitas juhatus Raplamaa Partnerluskogu strateegia 2014-2020 ettevalmistamise kava. Seda tutvustati Partnerluskogu üldkoosolekul-talveseminaril detsembris 2013.

Jaanuaris 2014 alustati Raplamaa Partnerluskogu strateegia 2008-2013 kokkuvõtete tegemise ja uue strateegia koostamise ideekoosolekute korraldamisega. Koosolekud toimusid kõikides üheksa valla sidusrühmas. Koosolekuid juhtisid valdade LEADER sidusrühmade juhid – Raplamaa Partnerluskogu juhatuse liikmed. Kõikidel koosolekutel osalesid ka kohalike

omavalitsuste juhid. Koosolekute jaoks koostati piirkonna sidusrühmade poolt ettekanded piirkonna arenguvajaduste kohta. Koosolekute tulemuste põhjal koostati sidusrühmade ettepanekute koondid uue perioodi strateegia sisu kohta.

Sidusrühmade koosolekute eraldi toimusid koosolekud sihtrühmadele - Raplamaa Partnerluskogu tegevuspiirkonna erinevatele ettevõtjate gruppidele. Koosolekud toimusid Rapla Ettevõtjate Ühenduses, Märjamaa Ettevõtjate Piirkondlikus Ühenduses ja Kohila piirkondlike ettevõtjate ümarlauas, taluliidus, naisettevõtjate, käsitööettevõtjate, Rapla Noorte Kommertskoja ja Rapla turismiettevõtjate ühenduse ümarlauas. Valmistati ette analüüs Raplamaa majanduse ning ettevõtluse olukorra kohta. Esitati ülevaade Partnerluskogu strateegia ettevõtlusmeetme elluviimise tulemustest. Koosolekute põhjal koostati ettepanekute koond uue strateegia 2014-2020 jaoks. Eraldi saadi strateegia koostamise jaoks ettepanekud Raplamaa noorteühendustelt ja noorte volikogudelt.

Koosolekute võtsid osa Rapla Maavalitsuse töötajad ja maavanem, Raplamaa Omavalitsuste Liidu juhid, Raplamaa Arendus- ja Ettevõtluskeskuse juhid ja töötajad, vallavanemad, volikogud ja valdade arendusnõunikud, Tervisedenduse Ühingu juhid, MTÜ Raplamaa Turism juhid, Raplamaa Turismiinfo juht, Raplamaa Giidide Ühingu eestvedaja, Raplamaa valdade kultuuri- ja sporditöötajad, noorsootöötajad, sotsiaaltöötajad.

Koosolekute põhjal koostati põhjalik ettepanekute koond. Raplamaa Partnerluskogu juhatus tegi valiku esitatud ettepanekutest uue strateegias tarbeks. Raplamaa Partnerluskogu liikmetega tehti täiendav netiküsitlus uue strateegia ettepanekute saamiseks.

Raplamaa Partnerluskogu strateegia 2014 – 2020 tööversioon koostati märtsis-aprillis 2014 ja esitati läbivaatamiseks juhatusale. Juhatuses läbivaatamise järel arutati strateegia tööversiooni valdade LEADER sidusrühmades, tehti täiendavad korrektuurid ja esitati strateegia tööversioon Raplamaa Partnerluskogu üldkoosolekule.

Raplamaa Partnerluskogu üldkoosolek võttis 27. juunil 2013 vastu otsuse, millega kiideti heaks Raplamaa Partnerluskogu strateegia 2014 -2020 tööversioonis toodud prioriteedid, eesmärgid, meetmed ja abikõlblikud tegevused Raplamaa Partnerluskogu strateegia alustena. Kinnitati Raplamaa Partnerluskogu strateegia 2014-2020 ettevalmistamise tegevuskava.

Üldkoosolekul läbivaadatud strateegia 2014-2020 tööversioon esitati konsulteerimiseks Põllumajandusministeeriumile, kus saadi sügiseks 2014 põhjalikud märkused ja ettepanekud strateegia parandamiseks, täiendamiseks ning vastavusse viimiseks erinevate maaelu arengut käsitlevate Euroopa Liidu ja Eesti õigusaktidega ning juhenditega.

Strateegia tööversiooni täiendusi tutvustati Partnerluskogu talveseminaril 12. detsembril 2014.

Novembris 2014 moodustati Raplamaa Partnerluskogu juhatuse otsusega strateegia meetmete väljatöötamise komisjonid. Komisjonid koostasid strateegia meetmelehtede tööversioonid. Strateegia lõppversiooni viidi sisse komisjonide poolt koostatud meetmete üldised põhimõtted. Strateegia lõppversiooni vaatas läbi juhatuse koosolek 27. mail 2015 ja otsustas esitada strateegia vastuvõtmiseks üldkoosolekule. Strateegia lõppversiooni tutvustati Partnerluskogu valdades sidusrühmade koosolekutel.

10. juunil 2015 võttis Partnerluskogu üldkoosolek vastu Raplamaa Partnerluskogu strateegia 2014-2020 ning volitas Raplamaa Partnerluskogu juhatust lõpule viima strateegia rakenduskava ja meetmelehtede koostamise ning täiendamise vastavalt põllumajandusministri LEADER meetme rakendusmäärusele ning PRIA juhenditele.

V. STRATEEGIA SEOSTAMINE LEADER LÄHENEMISEGA, TEISTE VALDKONDLIKE JA PIIRKONDLIKE ARENGUKAVADEGA

Raplamaa Partnerluskogu strateegia on koostatud vastavalt Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi (European Agricultural Fund for Rural Development – EAFRD) reeglitele ja aitab kaasa EAFRD prioriteetide elluviimisele. Strateegia meetmed vastavad EAFRD prioriteetidele ja sihtvaldkondadele. Strateegia lähtub samuti Eesti riikliku Maaelu Arengukava (MAK) LEADER meetme peatüki nõuetest.

5.1 Raplamaa Partnerluskogu strateegia 2014-2020 seos LEADER põhimõtetega

1. Piirkonnapõhisuse põhimõte.

Strateegia tegevused viiakse ellu Raplamaa Partnerluskogu valdade LEADER piirkondades (sidusrühmades). Strateegia haarab ühtset piirkonda.

2. Alt-üles põhimõte.

Strateegia koostamises osales nn rohujuure tasand alates valdade LEADER sidusrühmadest kuni Partnerluskogu komisjonide, juhatuse ja üldkoosolekuni.

3. Partnerluse põhimõte.

Partnerluskogu on avaliku sektori, ettevõtjate ja vabaühenduste koostöös tegutsev organisatsioon, mis juhindub ühtsest piirkondlikust strateegiast ning mõjutab oluliselt piirkonna tasa-

kaalustatud arengut. Vallad, ettevõtjad ja vabaühendused tegutsevad ühiselt strateegia elluviimisel ning toetavad üksteist projektide elluviimisel nii organisatsiooniliselt, rahaliselt kui ka ühistegevusega.

4. Integreeritud meetmete põhimõte.

Strateegia meetmed on integreeritud, s.t. ühinevad omavahel üheks tervikuks eesmärgiga edendada Raplamaa maaelu. Meetmed toetavad üksteist (näiteks külainvesteeringute meetme projektidega tehtavad elukeskkonda parendavad projektid toetavad omakorda ka ettevõtluse arengut ning soodustavad kogukondade tugevnemist, ettevõtluse arengu meetme projektide kaudne tulemus soodustab kogukonnas ka kultuuri- ja sporditööd jne.

5. Koostöö põhimõte.

Strateegia meetmed soodustavad projektide elluviimisel mitmesugust koostööd valdade, kogukondade, seltside ja ettevõtete vahel. Strateegia toob kaasa tiheda LEADER võrgustiku kujunemise, kuhu haaratakse lisaks Partnerluskogu liikmetele mitmesugused ühendused (ettevõtjad, kultuurihuvilised, käsitöö edendajad, kohaliku tooraine ja toidu vääristajad, noorte- ja naisteühendused). Strateegias on eraldi meede ühistegevuse ja koostöö projektide jaoks.

6. Innovaatilisuse (uuenduslikkuse) põhimõte.

Strateegia meetmed soosivad ja väärtustavad uuenduslikkust kohaliku ressursi kasutamisel kui ka maaelu elavdavate tegevuste alal. Ettevõtluses toetatakse uute tehnoloogiate kasutamist, uute toodete ja teenuste väljatöötamist, uute turundus-, s.h. ekspordikanalite leidmist, uute tootmise organiseerimise ja majandusliku arvestuse meetodite arendamist. Maaelu elavdamisel toetatakse piirkonnas uuenduslike maaelu teenuste (IT teenused, loomemajanduse teenused jm) pakkumist; kultuuri, spordi, vaba aja veetmise, huvihariduse, sotsiaalhoolduse alal uute tegevuste arendamist; kogukonnateenuste korraldamist ja avaliku sektori ülesannete osalist ülevõtmist kogukondade poolt jm

7. Võrgustumise põhimõte.

Raplamaa Partnerluskogu strateegia tegevused näevad ette maaelu arengu poliitika alase teabe ning kogemuste vahetamise, heade tavade ja innovatsiooniliste lahenduste tutvustamise, piirkondade vahelise koostöö teiste LEADER tegevusgruppidega. Partnerluskogu siseselt toimib võrgustamine valdade LEADER sidusrühmade kaudu.

5.2. Sidusus teiste arengukavadega

Maakonna arengustrateegia

Raplamaa Partnerluskogu strateegia on otseselt seotud Rapla maakonna arengustrateegia 2014-2027 kirjas olevate arenguvajaduste, arenguvaldkondade ja arengusuundadega. Raplamaa Partnerluskogu töötajad ja juhatuse liikmed olid haaratud maakonna arengustrateegia koostamise protsessi.

Raplamaa keskuste arengustrateegia

Raplamaa Partnerluskogu strateegia jälgib Raplamaa keskuste arengustrateegiat, pöörates tähelepanu tõmbekeskustest kaugemale jäävates piirkondades maaelu põhiteenuste kättesaadavuse toetamist.

Raplamaa turismi arengukava

Strateegia jälgib turismi arengukava, toetades meetmete kaudu turismitoodete turundamist ja mitmekesistamist ning külastuskeskkonna parendamist

Valdade arengukavad

Raplamaa Partnerluskogu strateegia koostamisel on jälgitud Raplamaa Partnerluskogu liikmete – valdade arengukavades toodud prioriteete ja eesmärke, elukeskkonna parendamist, väikeettevõtluse arendamist, kohalike ressursside kasutamist. Raplamaa Partnerluskogu strateegia meetmed lähtuvad suurel määral valdade arengukavades toodud arenguvajaduste rahuldamise toetamisest.

Eelmainitud strateegiaid järgides arvestab Raplamaa Partnerluskogu, et LEADER strateegias olevad prioriteedid ja eesmärkide saavutamiseks ettenähtud meetmed ei kattuks otseselt maakondlike strateegiate elluviimisel sarnaste ülesannetega ja oleks välditud sama tüüpi tegevuste rahastamine.

Muud strateegiad ja arengukavad

Raplamaa Partnerluskogu strateegia koostamisel on arvesse võetud Regionaalarengu Fondi ja Sotsiaalfondi strateegiat, et samuti pidada silmas nendes strateegiate eesmärkide harmooni-

seerimist Raplamaa Partnerluskogu strateegiaga ning vältimaks võimalikku sama tüüpi tegevuste rahastamist ühisel territooriumil (näiteks vee- ja kanalisatsiooniprojektid, tee-ehitus jm).

Eesti siseturvalisuse strateegiast on arvesse võetud vabatahtlike päästeteenistuste projektide toetamist. Noortevaldkonna arengukava eesmärkide täitmisel aidatakse kaasa noortekeskuste arendamisele.

Arvestatud on Raplamaal *Kohaliku Omaalgatuse Programmi kavaga*, mis on eesmärkide poolest suhteliselt sarnane LEADER programmiga. Seda arvestatakse strateegia meetmelehtede koostamisel, et vältida toetuste dubleerimist.

VI. RAPLAMAA PARTNERLUSKOGU LEADER KOHALIKU TEGEVUSGRUPINA JA STRATEEGIA JUHTIJANA, STRATEEGIA ELLUVIIMINE

6.1. Raplamaa Partnerluskogu tegevuse organiseerimine

Raplamaa Partnerluskogu on registreeritud mittetulundusühing, mille tegevus on kõigile avatud. Liikmemaks on hetkel 10 eurot vabaühendustele ja FIE-dele ning 20 eurot ettevõtjatele, 300 eurot vallavalitsustele. Liikmemaksu suuruse vaatab igal aastal läbi üldkoosolek ja vajadusel muudab seda.

Partnerluskogu liikmed on juriidilised isikud – vallavalitsused, vabaühendused ja ettevõtjad. 2015. aasta alguses oli Partnerluskogul 96 liiget. Alates asutamisest 2006.aastast. on liikmete arv peaaegu kahekordistunud.

Partnerluskogu juhib 9-liikmeline juhatus, arvestusega 1 liige valla kohta. 3 liiget esindavad vallavalitsusi, 3 kodanike ühendusi ja kolm ettevõtjaid. Aastas toimub kaks üldkoosolekut, juunis ja detsembris. Juhatuse liikmed koordineerivad LEADER tegevust oma koduvallas ning vastutavad konkreetsete koostöövaldkondade eest (rahvusvaheline koostöö, koostöö ettevõtjatega, sotsiaalvaldkonna organisatsioonidega ja jõustruktuuridega jm).

Partnerluskogu igapäevast tööd korraldab Partnerluskogu büroo, kus on 2,5 ametikohta. Büroo tööd juhib tegevjuht, kes suhtleb Partnerluskogu poolt teiste ametiasutuste ja organisat-

sioonidega, esitab kõrgemalseisvatele asutustele aruandluse. Tegevjuhi ülesanded on ka projektitaotlejate teavitamine, taotluste kompleksuse ja strateegiale vastavuse läbivaatamine. Arendusjuhi ülesandeks on LEADER tegevuste arendamine, uute algatuste ja ürituste väljatöötamine, projektitaotlejate nõustamine ja taotluste läbivaatamine, koolitustete ja seminaride korraldamisel osalemine. Assistenti ülesandeks on kogukonnaliikumise edendamine ja nõustamine, infopäevade ja koolituste korraldamine, Partnerluskogu puudutav teavitustegevus, koostöö meediaga.

Partnerluskogu töö edendamiseks on põhikirjas sätestatud LEADER sidusrühmade moodustamine valdades, mille ülesandeks on LEADER strateegia elluviimisega seotud kohapealsete teavitus- ja koolitustegevuse ürituste läbiviimine, kogukondade ühisürituste korraldamine, kohapealse koostöövõrgustiku edendamine. Sidusrühm esitab üldkogule kinnitamiseks juhatuse liikme kandidaadi sidusrühma valla piirkonnast.

Vastavalt vajadusele moodustab Partnerluskogu strateegia elluviimise korraldamiseks töörühmi ja komisjone. Töörühmi on moodustatud strateegia meetmete väljatöötamiseks, menetluskorra ja hindamiskriteeriumide koostamiseks, erinevate koostööürituste korraldamiseks ja algatuste elluviimiseks. Komisjone on moodustatud strateegia elluviimise vahetähtsuse ja seire teostamiseks.

6.2. Projektitaotluste menetlemise ja projektide valiku korraldamine

Raplamaa Partnerluskogu projektitoetuse taotluste menetlemine ja hindamine toimub vastava töökorra kohaselt. Töökorra üldised põhimõtted arutatakse läbi üldkoosolekul. Töökorra kinnitab juhatus.

Projektitaotluste esitamine toimub elektroonilisel (digitaalsel) teel. Projektitaotluste dokumentide kompleksuse ja korrektsuse esmase läbivaatamise teeb Partnerluskogu büroo, kaasa arvatud vajadusel eksperte. Puuduste avastamise korral teeb büroo taotlejale ettepaneku taotluse parandamiseks või täiendamiseks. Esmase kontrolli läbinud taotlused esitatakse strateegia meetmete hindamiskomisjonidele, kes hindavad taotluste vastavust ja sobivust strateegia eesmärkidele ning koostavad projektitoetuse taotluste paremusjärjestuse.

Hindamiskomisjonid

Strateegia rakenduskava projektitaotluste valimiseks moodustatakse iga meetme jaoks 5- kuni 9-liikmeline ekspertidest koosnev hindamiskomisjon. Piirkonna maaelu põhiteenuste kvaliteedi tõstmise meetmele (meede 1) ja kogukonna edendamise meetmele (meede 3) moodustatakse komisjonid arvestusega, et komisjonis oleks üks liige iga valla LEADER sidusrühmast. Ettevõtluse konkurentsivõime tugevdamise meetme (meede 2) hindamiskomisjoni valitakse eeskätt erapooletud eriala eksperdid (finantsistid, ettevõtlusnõustajad jt). Ehituslike investeeringute teostatavuse ja hinnapakkumiste põhjendatuse analüüsimiseks võib vajadusel kaasata hindamiskomisjonide töösse konsultantidena ehituseksperthe ja keskkonnaspetsialiste.

Hindamiskomisjonide koosseisu esitatakse liikmekandidaadid sidusrühmade koosolekutel. Hindamiskomisjoni liikmed valib ja kinnitab juhatus. Hindamiskomisjoni koosseisu määramisel arvestatakse, et komisjoni liikmete hulgas ei oleks ühelgi sihtgrupil üle 50% osakaalu. Juhatus teeb vajadusel muudatusi komisjonide koosseisus.

Hindamiskomisjoni liikmed ei tohi olla projektitoetuse taotlejate suhtes seotud isikud, Neil ei või olla huvide konflikti taotlustega seoses. Muuhulgas ei tohi komisjoni liikmed olla esitatud projektitaotlusi nõustanud ega konsulteerinud.

Projektide valiku kriteeriumid (põhilised hindamiskriteeriumid)

Projektide valikul on strateegias ära toodud üldised (põhilised) hindamiskriteeriumid. Projektide valiku üksikasjalised kriteeriumid koos hindepallidega, kriteeriumide osatähtsusega ja hindamisjuhend koostatakse meetmete töörühmade poolt iga meetme kohta eraldi ning kinnitatakse pärast parandamist ja täiendamist juhatuse poolt. Kriteeriumid koos hindamise korraga tehakse kättesaadavaks Partnerluskogu kodulehel.

Põhilised projektide valiku kriteeriumid, mis on ühtsed kõikide meetmete projektitaotluste jaoks, on järgmised:

- Projekti vastavus Partnerluskogu strateegiale ja meetme eesmärkidele,
- Projekti prioriteetsus ja põhjendatus (vastavus kohalikule arengule, uuenduslikkus, piirkondliku eripära ja ressursside rakendamine, kulutuste säästlikkus),
- Projekti mõju kogukonnale, kaasamine ja kasusaajate arv, tulemuslikkus,

- Projekti teostava taotleja tehniline ja finantsiline võimekus ning kulutuste vastavus meetmelehele,
- Projekti jätkusuutlikkus.

Iga projekti hinnatakse hindamiskriteeriumide kaupa, iga kriteeriumi eest pannakse vastav hindepall. Igal kriteeriumil võib olla erinev osakaal. Projekti hindamise tulemus on kriteeriumide hindepallide geomeetriline keskmine. Hindamine toimub digitaalsel kujul.

Hindamise tulemusena valmib hindamiskomisjonil projektide paremusjärjestuse nimekiri. Hindamiskomisjoni istungil, kus kinnitatakse paremusjärjestus, ei tohi olla ühelgi sihtgrupil üle 49% häälteenamust. Komisjoni liikmed, kes on projektitaotlustega seotud isikud vastavalt ministri LEADER määruse sätetele, ei saa projektide hindamisel osaleda.

Projektide paremusjärjestuse kinnitamine

Hindamiskomisjoni poolt koostatud projektitaotluste paremusjärjestuse nimekirja kinnitab Partnerluskogu juhatus. Juhatus liikmed ei tohi olla projektitaotluste suhtes seotud isikud ministri LEADER määruse sätete kohaselt. Muuhulgas ei tohi juhatuse liikmed olla nõustanud ega konsulteerinud esitatud projektitaotlusi. Juhatus otsus projektitoetuse taotluste paremusjärjestuse kinnitamise kohta esitatakse PRIA-le. Juhatus koosolekul ei tohi ühelgi sihtgrupil (huvigrupil) olla üle 49% osalust.

6.3. Strateegia arendamisse kogukonnakaasamise protsessi kirjeldus

Kaasamise eesmärgid on

- Raplamaa Partnerluskogu piirkonna elanikkonna osaluse suurendamine oma kodukohas ja selle arengut mõjutavate protsesside üle otsustamisel;
- strateegia koostamisel osapoolte vajaduste, ootuste ja tulevikuplaanide teadasaamine, et leida kogu piirkonna vajadusi katvad arengusuunad;
- piirkonna elanike informeerimine uutest arengutest;
- ideede kui ka initsiatiivi vallandamine nende ideede realiseerimiseks piirkonna hüvanguks.

Kaasamise protsess koosneb:

- kaasamise ettevalmistamisest ja lähteülesande sõnastamisest,
- sihtrühmade valimisest,

- info edastamise ja ettepanekute arvestamise süsteemi väljatöötamisest,
- kommunikatsiooni tagamisest,
- kokkuvõtete tegemisest.

Kaasamise sihtrühmad protsessis on:

- kohalikud ettevõtjad,
- kogukonnaühendused,
- noorteühendused,
- omavalitsuste töötajad,
- maakultuuri edendajad,
- tervisedendajad jt.

Vajadusel käsitletakse sihtrühmi kaasamise protsessis eraldi ja neile kohaldatakse erinevaid kaasamise tegevusi.

Kaasamise põhitegevused on:

- teavitamine,
- konsulteerimine,
- ühine otsustamine,
- ühine tegutsemine,
- kogukonna initsiatiivi toetamine.

Teavitamine toimub

- Raplamaa Partnerluskogu kodulehekülje, liikmete maililisti, valdade lehtede ja elektrooniliste kodulehtede ning maakonna ajalehe kaudu.
- Suuline teavitamine toimub Raplamaa Partnerluskogu korraldatavatel üritustel (info-päevad, seminarid, näitused, koolitused, talgud, õppereisid, nõupidamised); maakondlikel, vabariiklikel, aga ka kogukonna üritustel (koosolekud, infopäevad, näitused, seminarid, messid).

Konsulteerimine toimub

- omavalitsuste, maavalitsuse, ettevõtjate ühenduste, nõupidamistel osalemise kaudu, samuti külakoosolekutel.

Ühine otsustamine

- toimub üldkoosolekutel, juhatuse, hindamiskomisjonide, töörühmade, LEADER valdade sidusrühmade koosolekutel.

Ühise tegutsemise vormideks on:

- Raplamaa Partnerluskogu maakondlike ürituste korraldamine;
- osalemine maakondlikel suurüritustel, maakondlikus arengutegevuses ja maakondlikes organisatsioonides, komisjonides jm;
- osalemine valdade LEADER sidusrühmade üritustel;
- osalemine vabariiklikel ja rahvusvahelistel LEADER ja muudel üritustel.

Raplamaa Partnerluskogule üheks olulisimaks kogukonna initsiatiivi toetamise meetodiks on kaasamine. Selleks

- Raplamaa Partnerluskogu osaleb kogukondade koosolekutel ja külaseltside üritustel;
- aitab nõustada kogukonna seltse projektide taotlemisel;
- aitab kogukondades seltsidel korraldada koolitusi ja infopäevi;
- aitab seltsidel korraldada külapäevi ja külaelu edendamise seonduvaid üritusi;
- aitab seltsidel koostada külade arengukavasid;
- toetab külaseltse ja aitab korraldada ühisprojekte mitmete külade vahel,
- aitab välja anda kogukondi tutvustavaid teabematerjale.

Kaasamise puhul on väga oluline *tagasiside* saamine niihästi strateegia elluviimisest, projektide menetlemisest, tegevuste mõjukusest. Tagasiside korraldamisel on tähtis funktsioon valdade LEADER sidusrühmadel, kus on võimalik tihedamini kokku saada.

Kogukonna kaasamise elluviimiseks koostatakse koos sidusrühmadega igal aastal ühes strateegia rakenduskavaga ka kaasamise tegevuste üksikasjalisem tegevuskava järgneva aastaks.

6.4. Teavitustöö

Kogukonna kaasamise oluliseks tegevuseks on teavitustöö.

- Teavitustöö üheks suunaks on Partnerluskogu interneti kodulehe administreerimine ja Partnerluskogu strateegiat tutvustavate trükiste väljaandmine.
- Teiseks teavitustöö suunaks on koostöö valdade ajalehtede ja interneti kodulehtedega, kus ilmub regulaarne info projektitoetustest, elluviidud projektidest, LEADER üritustest.

- Kolmandaks Partnerluskogu teavitustöö suunaks on Partnerluskogu juhatuse, hindamiskomisjonide liikmete ja büroo töötajate osavõtt ja esinemine avalikel üritustel ja nõupidamistel maavalitsuses, valdades, ettevõtjate ühenduste üritustel, vabaühenduste ja kogukondade seminaridel ja koolitustel.
- Neljandaks tegevussuunaks on maaelu käsitlevate trükiste väljaandmise toetamine.
- Viiendaks suunaks on näituste, seminaride, õppepäevade, õppereiside korraldamine.
- Kuuendaks teavitustöö suunaks on osalemine vabariiklikel ja rahvusvahelistel maaelu alastel konverentsidel, nõupidamistel, näitustel ning meedia väljaannetele kaastöö tegemine.

6.5. Projektide elluviimise seiramine ja strateegia sisehindamine

Raplamaa Partnerluskogu korraldab regulaarselt projektide elluviimise *seiret*. Seire andmed, mida on vaja koguda Maaelu Arengukava seirearuandesse, esitatakse Põllumajandusministeeriumile. Partnerluskogu enda jaoks vajalikud projektide elluviimise seireandmed määratakse juhatuse poolt seire läbiviimise töökorras.

Projektide elluviimise seiret teostatakse

- büroo töötajate poolt koos kuludeklaratsiooni läbivaatamisega
 - üks-kaks korda aastas objektide külastamisena strateegia meetme hindamiskomisjoni poolt.
- Seire andmete kogumiseks võib koostada vormi. Büroo informeerib juhatust ja üldkoosolekut projektide elluviimisest ja seire tulemustest vähemalt kord aastas.

Eraldi viiakse perioodiliselt läbi strateegia elluviimise sisehindamine.

Selleks vajalikud kogutavad andmed määrab juhatuse. Sisehindamise käigus analüüsitakse, kuidas strateegia elluviimine on vastavuses strateegia eesmärkide saavutamisele, tuuakse välja tegevuspiirkonna üldised majanduslikud ja sotsiaalsed arengutulemused ja püütakse leida seosed strateegia elluviimise ning tegevuspiirkonna arengutulemuste vahel. Sisehindamise põhjal võib üldkoosolek või juhatuse teha täiendusi Partnerluskogu dokumentidesse.

6.6. Koostöö teiste partnerlustega

Raplamaa Partnerluskogu teeb strateegia eesmärkide saavutamiseks riigisisest ning riigivälist koostööd teiste partnerlustega.

Riigisisene koostöö

- Strateegia eesmärk: „Kaasaegne elukeskkond heal tasemel põhiteenustega ja atraktiivne külastusmaastik”

Koostöö valdkonnad ja partnerlused:

<i>Koostöö valdkonna nimetus</i>	<i>Koostöö partnerlused</i>
Raplamaa Partnerluskogu strateegia, Rapla Maavalitsuse arengustrateegia, kohalike omavalitsuste arengudokumentide koostamisel osalemine ja rakendamine,	Rapla Maavalitsus Kohalikud omavalitsused
Maaelu põhiteenuste arendamine, kogukonna teenuste arendamine,	Rapla Maavalitsus Kohaliku omavalitsused Raplamaa Külade Liit Raplamaa vabatahtlikud tuletõrjajate ühendused

- Strateegia eesmärk: „Aktiivne innovaatiline ettevõtlus, arenenud kohalik majandus ning kõrge tööhõive“

<i>Koostöö valdkonna nimetus</i>	<i>Koostöö partnerlused</i>
Raplamaa Partnerluskogu strateegia koostamine ja rakendamine	Rapla ja Märjamaa ettevõtjate piirkondlikud ühendused, Raplamaa Turism MTÜ, Raplamaa Arendus ja Ettevõtluskeskus, Raplamaa Talupidajate Liit, Raplamaa käsitöölise ühendused
Raplamaa turismiväärtuste kaardistamine ja Raplamaa turismikavade koostamine, osalemine turismi edendamise programmides	Raplamaa Turism MTÜ, Raplamaa Turismiinfokeskus, Raplamaa Giidide Ühendus
Raplamaa ühisturunduse ja Raplamaa ühise kaubamärgi arendamine	Raplamaa ettevõtjate piirkondlikud ühendused, Raplamaa Turism MTÜ,

	Rapla Käsitööettevõtjate Ühendus Süstik, Raplamaa kaubamärgi arendaja MTÜ Kaheksakand
Inkubatsiooni- ja loovusmajanduse arendamine	Rapla Noorte Kommertsikoda
Noorte ettevõtlikkuse arendamine	Rapla Noorte Kommertsikoda

- Strateegia eesmärk: „Arenev turvaline kogukond laialdase ühistegevusega ning hoogustunud mitmekülgset koostöövõrgustikud“

<i>Koostöö valdkonna nimetus</i>	<i>Koostöö partnerlused</i>
Raplamaa Partnerluskogu strateegia rakendamine	Eesti Tervisedenduse Ühing, Raplamaa Arengufond, noorte-, kultuuri- ja spordiühendused
Sotsiaalse kaasatuse edendamine	Rapla maakonna külade liit, külaseltsid, noorteühendused, Puuetege inimeste koda, kirikukogudused
Piirkondliku kultuurilise ja sotsiaalse eripära väljatoomine, piirkonna ühtekuuluvustunde (identiteedi) tugevdamine	Rapla maakonna külade liit, külaseltsid, kultuuriseltsid, käsitöö valmistajate ühendused
Hea valitsemistava (good governance) edendamine	Kohaliku omavalitsused Rapla maakonna külade liit, külaseltsid
Tervisekäitumise edendamine	Eesti Tervisedenduse ühing, noorteühendused, spordiseltsid

- Koostöö Eesti LEADER tegevusgruppidega

<i>Koostöö valdkonna nimetus</i>	<i>Koostöö partnerlused</i>
Maaturismi arendamise kogemuste omandamine	Pärnu Lahe Partnerluskogu, Hiidlaste Koostöökoogu, Arenduskoda jt
Avatud ettevõtete päevade korraldamise kogemused	Järva Arengu Partnerid, Lõuna-Järva Koostöökoogu jt
Piirkondliku eripära kasutamine ja piirkondliku kaubamärgi arendamine	Saarte Koostöökoogu jt

Piirkonna eripäras kasutamine ettevõtlikkuse arendamisel	Ida-Harju Koostöökogu, Lääne – Harju jt
--	---

- Koostöö rahvusvaheliste LEADER tegevusgruppidega

<i>Koostöö valdkonna nimetus</i>	<i>Koostöö partnerlused</i>
Loovus- ja pärimusliku osalusturismi arendamine rahvusvahelistes programmides	Redange-Wiltz LAG (Lux); Valle Umbria LAG (Itaalia); Urfahr West LAG (Austria) jt
Noorte sotsiaalne kaasamine ühiskonda	Cluj Napoca LAG (Rumeenia), Ukmerge LAG (Leedu), Ivano-Frankovski regiooni maaelu ühendus (Ukraina) jt
Pärimustraditsioonide säilitamine ja tutvustamine	Völgy Videk LAG (Ungari) jt
Kogukonnateenuste edendamine	Madona LAG (Läti) jt

Koostöö vormideks on

- osalemine sellistes ühisettevõtmistes nagu strateegiate ja arengukavade koostamine;
- seminaride, näituste, õppepäevade, õppereiside korraldamine;
- noortevahetuse ning töö- ja puhkelaagrite korraldamine;
- külade pärimuskultuuri ainese, s.h. käsitöö tegemise, kohaliku toidu valmistamise jm ürituste korraldamine;
- rahvatantsu ja -muusika festivalide ja kontsertide korraldamine;
- keskkonnasäästliku rohemajanduse ja taastuvenergiaga seotud uuringute tegemine;
- ettevõtluse kontaktide vahendamisega seotud üritused, mitmesuguste infomaterjalide koostamine ja väljaandmine jt.

VII. STRATEEGIA RAHASTAMISE KAVA PERIOODIL 2014-2020

7.1. Rahastamise allikad

Rahastamise allikad on kavandatud järgnevalt (**projektitoetused**) :

- Maaelu Arengukava LEADER meetme toetus kuni 90%
- Projektitaotlejate omaosalus vähemalt 10%

7.2. Kavandatavad meetmed prioriteetide järgi tähtsuse järjekorras

7.2.1. Prioriteet 1: *Piirkonna põhiteenuste kvaliteedi tõstmine ning elu- ja külastuskeskkonna parendamine*

- **Meede:** Elukeskkonna parendamine ja maaelu põhiteenuste kvaliteedi tõstmine (investeeringute toetamine)

7.2.2. Prioriteet 2: *Ettevõtlikkuse areng ning konkurentsivõime tugevnemine innovatsiooni abil*

- **Meede:** Ettevõtluse konkurentsivõime tugevdamine
Osa 1 – Ettevõtluse materiaalse baasi tugevdamine (investeeringud);

Osa 2 – Ettevõtlikkuse arendamine (arendustegevuse toetamine);

7.2.3. Prioriteet 3: Kogukonna edendamine ning kultuuri-, spordi- ja noorsootöö arendamine

- **Meede:** Kogukonna edendamine
- **Meede:** Koostöövõrgustike tegevuse hoogustamine

7.3. Rahastamise jaotus meetmete vahel

7.3.1. Prioriteet 1: Piirkonna maaelu põhiteenuste kvaliteedi tõstmine ning elu- ja külastuskeskkonna parendamine

- **Meede:** „Elukeskkonna parendamine ja maaelu põhiteenuste kvaliteedi tõstmine“

Meetme rahastamiseks planeeritakse kulutada 40-50% Maaelu Arengukava LEADER meetme toetusega ettenähtud summast. Toetuse määr on kuni 90% abikõlblike kulude maksumusest. Taotleja omafinantseeringu määr on kuni 10% abikõlblike kulude maksumusest.

Meetme rahastamise summa ja osakaal täpsustatakse iga-aastase rakenduskavaga

7.3.2. Prioriteet 2 : Ettevõtlikkuse areng ning konkurentsivõime tugevnemine innovatsiooni abil

- **Meede** „Ettevõtluse konkurentsivõime tugevdamine”

Meetme rahastamise planeeritakse kulutada 30-40% Maaelu Arengukava LEADER meetme toetusega ettenähtud summast. Toetuse määr on kuni 40% -60% abikõlblike kulude maksumusest. Taotleja omafinantseeringu määr on kuni 40-60% abikõlblike kulude maksumusest

Meetme rahastamise summa ja osakaal täpsustatakse iga-aastase rakenduskavaga

7.3.3. Prioriteet 3: Kogukonna edendamine, kultuuri-, spordi-ja noorsootöö arendamine ning koostöövõrgustike hoogustamine

- **Meede** „Kogukonna edendamine”

Meetme rahastamiseks planeeritakse kulutada 15-20% Maaelu Arengukava LEADER meetme toetusega ettenähtud summast. Toetuse määr on kuni 90% abikõlbulike kulude maksumusest.

Taotleja omafinantseeringu määr on vähemalt 10% abikõlbulike kulude maksumusest.

Meetme rahastamise summa ja osakaal täpsustatakse iga-aastase rakenduskavaga

- **Meede** „Koostöövõrgustike tegevuse hoogustamine“

Meetme rahastamiseks planeeritakse 4-5% Maaelu Arengukava LEADER meetme toetusega ettenähtud vahenditest. Toetuse määr on kuni 90% abikõlbulike kulude maksumusest.

Taotleja omafinantseeringu määr on vähemalt 10% abikõlbulike kulude maksumusest.

7.4. Muude rahastamisallikate kasutamine Raplamaa Partnerluskogu strateegia elluviimisel

Raplamaa Partnerluskogu kui organisatsioon tervikuna ning Raplamaa Partnerluskogu liikmed eraldi kavandavad Maaelu Arengukava LEADER meetme rahastamise kõrval Partnerluskogu strateegia eesmärkide saavutamiseks niihästi omafinantseeringut kui ka rahalisi vahendeid teistest Euroopa Liidu ühtekuuluvuspoliitika fondidest.

- Euroopa Regionaalarengu Fond. Piirkondade Konkurentsivõime Tugevdamise (PKT) programm Raplamaal. Raplamaale eraldatud toetuste maht 8 miljonit eurot.

Raplamaa Partnerluskogu osaleb Rapla maavanema käskkirja alusel programmi koostamisel ja rakendamisel.

Programm on vastavuses Partnerluskogu strateegia prioriteediga 1 – „Piirkonna maaelu põhiteenuste kvaliteedi tõstmine ning elu- ja külastuskeskkonna parendamine”.

PKT Programmi vahendeid kasutatakse Raplamaa Partnerluskogu strateegia meetme 1 – „Elukeskkonna parendamine ja maaelu põhiteenuste kvaliteedi tõstmine” projektidele lisanduvate ja kaasnevate maaelu objektide arendamise rahastamisel.

- Euroopa Regionaalarengu Fond – programm „Piirkondlikud algatused ettevõtlikkuse ja tööhõive edendamiseks (PAETE)”. Raplamaale eraldatud toetuste maht 400 000 eurot.

Raplamaa Partnerluskogu osaleb Rapla maavanema käskkirja alusel programmi koostamisel ja ellurakendamisel.

PAETE programm on vastavuses Partnerluskogu strateegia prioriteediga 2 – „Ettevõtlikkuse areng ning konkurentsivõime tugevdamine innovatsiooni abil”. Programmi vahendeid kasutatakse Raplamaa Partnerluskogu strateegia meetme 2 projektide elluviimisel kaasnevate tegevuste ja projektide rahastamisel.

VIII. STRATEEGIA UUENDAMISE KORD

Raplamaa Partnerluskogu juhatus arutab strateegia elluviimist ja rakenduskava täitmist vähemalt üks ning projektide seiret kuni kaks korda aastas. Üldkoosolekut teavitatakse strateegia elluviimisest üks kord aastas.

Ettepanekuid strateegia ja rakenduskava uuendamiseks või täiendamiseks on õigus teha Partnerluskogu liikmetel, projektide elluvijatel, hindamiskomisjonide liikmetel jt Partnerluskogu tegevusega seotud isikutel. Ettepanekuid võib teha nii suulises kui kirjalikus vormis. Ettepanekud antakse edasi Raplamaa Partnerluskogu LEADER valdade sidusrühma koordinaatoritele, vajadusel arutatakse esmalt läbi sidusrühma poolt. Ettepanekuid võib esitada ka otse Partnerluskogu juhatusale või büroole.

Hindamiskomisjoni liikmete ettepanekud arutatakse eelnevalt läbi komisjoni koosolekul ja edastatakse juhatusale komisjoni esimehe poolt.

Juhatusale laekunud ettepanekud arutatakse läbi juhatuse poolt. Juhatuse pädevuses olevad ettepanekud otsustatakse juhatuse poolt ja nendest teavitatakse ettepaneku tegijat e-kirja teel ning üldsust kodulehe kaudu.

Olulise sisuga muudatuste ja täienduste kohta (projektide taotlemine ja menetlemine) teavitatakse üldsust valdade kodulehtede kaudu.

Strateegia uuendamist puudutavad ettepanekud, mille otsustamine on vastavalt põhikirjale üldkogu pädevuses, kantakse ette üldkogule ja võetakse vastu üldkogu poolt lihthääletamusega.

*